

Araştırma Makalesi

Bibliyometrik Bir Analiz İle Yönetim Düşünce Sisteminin İncelenmesi

Examination of Management Thought System with a Bibliometric Analysis

Hüseyin Demir^a, Gülsün Erigüç^{*,b}

MAKALE BİLGİSİ

Anahtar Kelimeler:
Yönetim, Yönetim Düşünce Sistemi, Bibliyometri, Bibliyometrik Analiz, Bilimsel Haritalama Yöntemi
Tarihler :
Geliş 15 Şubat 2018
Düzeltilme geliş 09 Nisan 2018
Kabul 09 Nisan 2018

ÖZ

Bu çalışma yönetim düşüncesinin evrimini sistematik olarak incelemeyi amaçlamıştır. Çalışmada bilimsel haritalama yöntemi kullanılmıştır. Analiz birimi WoS kapsamında taranan 1945-2017 dönemine ait 20,319 İngilizce makaleden oluşmaktadır. Elde edilen veriler SciMAT programına aktarıldıktan sonra bilimsel araştırmaların ağ yapılarını ve dinamiklerini net olarak görebilmek için veriler 3 döneme ayrılmış olup oluşturulan kelime grupları üzerinden analizler yapılmıştır. SciMAT yazılımı ile stratejik diyagramlar, küme grafikleri ve evrim haritası elde edilirken VOSviewer yazılımı ile ağ ve yoğunluk grafikleri oluşturulmuştur. Amerika, İngiltere ve Kanada yönetim literatüründe ilk sırada gelmektedir ve Türkiye'nin bilimsel yayın performansı oldukça düşüktür. Günümüze doğru gelindiğinde yönetimde stratejik birlikler, stratejik yönetim ve güçlendirme temalı bilimsel çalışmaların daha fazla merkezi ve yoğunluğa sahip olduğu anlaşılmıştır. Değer zinciri yönetimi, hasta, teknoloji ve karar verme temaları da gelişimini hızla sürdürmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, bilimsel yayının trendinin yönetim düşüncesinin evrimi ile paralel olduğu söylenebilir.

ARTICLE INFO

Keywords:
Management, Management Thought System, Bibliometric, Bibliometric Analysis, Science Mapping Method
Article history:
Received 15 February 2018
Received in revised form 09 April 2018
Accepted 09 April 2018

ABSTRACT

This study aims to examine the evolution of the management thought systematically. Science mapping method was used. The analysis unit consists of 20,319 English articles during the period 1945-2017 in Web of Science (WoS). The data were transferred to the SciMAT, then divided into 3 terms and analyzed through word groups in order to see the network structures and dynamics of publications. Network and density graphs were obtained with VOSviewer software while strategic diagrams, cluster graph and evolution map were obtained using SciMAT. While America, England and Canada come first, Turkey has a very low scientific publication performance. During the years, strategic alliances, strategic management and empowerment-based scientific studies have more centrality and density. Value chain management, patient, technology and decision making are also rapidly developing. In general, it can be asserted that the trend of scientific publication is parallel with the evolution of the management thought.

^a İletişim kurulacak yazar, Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Ankara, Türkiye. E-mail: huseyindemir@hacettepe.edu.tr. ORCID: 0000-0002-8990-7228

^{*,b} Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Ankara, Türkiye. E-mail: geriguc@hacettepe.edu.tr. ORCID: 0000-0001-5186-9345

Yönetim, doğası gereği karmaşık ve dinamikdir.

Daft, 1998

1. GİRİŞ

Yönetim, doğası gereği karmaşık ve dinamik olup (Daft, 1998) insanlığın var olduğu günden bu yana değişim ve gelişimini sürdüren bir olgu olarak değerlendirilebilir (Efil, 1999; Tengilimoğlu, Atilla & Bektaş, 2013). Sanat ve bilim olarak iki farklı perspektiften ele alınan yönetimin sanat yönü, ilkel zamanlardan bilimsel yönetime kadar sezgilerin, geleneksel yönetim anlayışlarının, deneme-yanılma yolu ile yönetimin var olduğunu ifade etmektedir (Efil, 1999). Yönetimin bilimsel yönü ise yönetim olayının bilimsel yöntemler ışığında icra edilmesi gerekliliğini ortaya koymaktadır. Yönetimin sadece sanatsal ve felsefi niteliğinden bilimsel bir niteliğe doğru evrimi kısa sürede gerçekleşmemiştir. Medeniyetlerin yüzlerce yıllık tarihlerinde deneyim ettikleri bilgi birikimi ki buna sistematik bilgi birikimi de denebilir, yönetim kavram ve uygulamalarının inşasında büyük rol oynamıştır. Sümerlerin yazıyı bulmalarından Hammurabi Kanunlarına, Roma'daki 12 Levha Kanunlarından Yunan'daki gelişmelere ve Mısır'da piramitlerin inşasına kadar yönetimin gelişmesi çok farklı uygarlıkların katkılarıyla olmuştur (Efil, 1999).

Yönetimin bilimsel bir nitelik kazanması 1800'lü yıllara dayanmaktadır (Efil, 2015). Sanayi devrimi sonrası fabrika sisteminin ortaya çıkması ve gün geçtikçe fabrikaların büyümeleri ve karmaşık hale gelmeleri bunun sonucu olarak da beraberinde getirmiş olduğu koordinasyon ve kontrol problemleri bilimsel yönetimin gerekliliğini şiddetli bir şekilde hissettirmiştir (Ettinger, 1965). Amerika'da bu dönemde bilimsel yönetime dikkat çekmek amacıyla dernekler oluşturulmuş ve çeşitli platformlar üzerinden konuya bilim insanlarının dikkati çekilmeye başlanmıştır. Ülke düzeyinde yapılan çağrılar karşılık bulmuştur ve Taylor 1911 yılında Bilimsel Yönetimin İlkeleri adlı kitabını yayınlamıştır. Bu gelişmeler ile birlikte ülke düzeyinde işletmelerin klasik yönetim anlayışı ile yönetilmesi görüşü yaygınlaşmıştır (Koontz & Wehrich, 1988).

Klasik yönetim teorilerden sonra neo-klasik teoriler ortaya atılmış olup insan unsurunun önemine dikkat çekilmiştir (Efil, 1999; Eren, 2013; Efil, 2015;

Koçel, 2015). Hümanistik perspektif dönem sonrasında ise yönetim bilimi perspektifi ortaya atılmıştır. İkinci dünya savaşı ile birlikte yönetimde önemli değişimler yaşanmıştır. Savaş döneminde büyüyen ve karmaşık hale gelen problemler karar vericileri karar vermede farklı araçları kullanmaya zorlamıştır. Yönetim bilimi yaklaşımı da bu problemler ile baş etmek amacıyla geliştirilmiştir. Bu perspektif; matematik, istatistik ve diğer kantitatif tekniklerin problem çözme ve karar vermede kullanılmasını önermektedir (Daft, 1998; Koçel, 2015). Modern yönetim döneminde ise sistem ve durumsallık yaklaşımları üzerinde durularak organizasyonun kendisi ve çevrenin önemine dikkat çekilmiştir (Efil, 1999; Eren, 2013; Efil, 2015). Modern sonrası dönemde de adaptasyon yaklaşımları ile birlikte çok sayıda yaklaşım ortaya atılmış ve çalışmalar bu kavramlar etrafında yoğunlaşmaya başlamıştır (Koçel, 2015). Günümüze yakın zaman diliminde ise insanı odak noktası olarak kabul eden anlayışın hâkim olduğu ifade edilebilir. İnsan kaynakları yönetimi kavramına geçiş, personel güçlendirme, takım dinamikleri, motivasyon, performans ve daha da fazla artırılabilir bu kavramlar iş yaşamında insan unsurunun ağırlıklı olarak göz önünde bulundurulduğunu gözler önüne sermektedir (Daft, 1998).

Literatürde yönetimin geçmişten günümüze hangi yöne doğru evrim geçirdiği veya yönetim ile ilgili bilimsel yayın trendinin hangi yönde olduğunu ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buna karşın, çalışılan disiplin içerisinde belli bir alana özgü yapılan çalışmalar bulunmaktadır. Yang ve arkadaşları (2015), git gide büyüyen tele-tıp literatüründe trendin hangi yöne doğru olduğunu araştırmışlardır. Çetin ve Çaylan (2015) stratejik yönetimin entelektüel yapısındaki değişimi tanımlayıcı bir yaklaşımla incelerken; Temizkan, Çiçek ve Özdemir (2015), sağlık turizmi alanında yayınlanan makalelerin bibliyometrik profilini ortaya koymuşlardır. Tabak, Barbak ve Öztürk (2016), kamu politikası disiplininin kavramsal gelişimini incelerken; Burmaoğlu, Kıdak, Sur ve Demir (2016), sağlık alanında sistem dinamiklerini ele almışlardır. Kıdak, Demir ve Özdemir (2017), hastane yönetimindeki tematik değişimi incelerken; Kandemir ve Uğurluoğlu (2017), sağlık kurumları yönetimi literatüründe stratejik yönetim üzerine yapılan çalışmaları içerik açısından araştırmışlardır. Anlaşılabilirliği üzere yapılan çalışmalar çalışılan alanda spesifik konular ile sınırlandırılmıştır. Bu çalışmada ise bir bütün olarak yönetim alanında yayınlanan bilimsel yayınların bilim haritası ortaya konmaya çalışılmıştır. Bir ülkede ortaya atılan teori ve yaklaşımlar ile ilgili yapılan bilimsel yayınlar konunun ülke açısından ne derece önemsendiğini ve bu teori ve yaklaşımların söz konusu ülkelerde ne

düzye de uygulama imkânı bulduğu ile yakından ilişkilidir. Bu nedenle ortaya atılan teori ve yaklaşımlar ile ilgili bilimsel yayınların hangi dönemlerde hangi temalar etrafında yoğunlaştığını saptamak oldukça önemli görünmektedir. Çalışmanın bu yönüyle oldukça kapsamlı olduğu ve yönetim alanında çalışan araştırmacılara oldukça fikir sağlayacağı öngörülmektedir. Bu durum çalışmanın temel motivasyonunu oluşturmaktadır. Buradan hareketle planlanan bu çalışmada, yönetim düşüncesinin evrimini sistematik olarak incelemek amaçlanmıştır.

2. YÖNETİM DÜŞÜNCE SİSTEMİNİN EVRİMİ

Yönetim düşüncesi literatürde genel olarak iki dönemde ele alınmaktadır. Söz konusu dönemler bilimsel yönetim öncesi ve bilimsel yönetim dönemleridir (Daft, 1998; Efil, 1999; Efil, 2015; Koontz & Wehrich, 1988; Williams, 2007). Bilimsel yönetim öncesi dönem aktarıldıktan sonra bilimsel yönetim dönemi üzerinde ayrıntılı bir şekilde durulmuştur ve dönemde yaşanan gelişmeler sistematik olarak aktarılmaya çalışılmıştır.

2.1. Bilimsel Yönetim Öncesi Dönem

Yönetim düşüncesi, insanlık tarihi kadar eski bir düşünce olup çok eski çağlara dayanmaktadır (Özalp, 2015; Tengilimoğlu vd., 2013). Richard Daft, yönetimin milattan önce 3000'li yıllara kadar dayandırılabilceğini ifade etmiştir. İlkel dönemlerde, yönetim düşüncesi tamamıyla sezgi, deneyim, sına ve yanılmaya dayanmaktaydı. Söz konusu dönemlerde yönetim düşüncesinin tümüyle felsefi bir nitelik taşıdığı dahi söylenebilir (Daft, 1998).

Tarihsel perspektifle değerlendirildiğinde, yönetim düşüncesinin genellikle Sümerlere kadar dayandırıldığı anlaşılmaktadır (Eren, 2013; Tengilimoğlu vd., 2013). Gılgamış destanı, Sümerler döneminde dünya tarihine kazandırılan yönetimle ilgili önemli bir gelişmedir. Gılgamış, güçlü ve bilge kişiliği ile toplumsal düzeni sağlamaktadır. Kral Urganakina tarafından hayata geçirilen reformlar da yönetime verilen önemi gözler önüne sermektedir. Akadlar döneminde, Sümerlerin izi yoğun bir şekilde görülebilmekle birlikte düzenli ordunun kurulması ve yönetilmesi konusunda yönetime katkı sağlanmıştır (Hodgetts, 1990).

Babiller döneminde, Hammurabi kanunları yönetimde bir dönüm noktası olarak değerlendirilebilir. Merkezi bir devlet kurma yönünde büyük gayretler içerisinde giren

Hammurabi, devleti hukuksal sistemle donatmıştır. Hammurabi döneminde toplumsal yaşamı düzenleme ve denetleme amacıyla hayata geçirilen kanunlar yönetim konusuna ayrıca önem vermektedir. Diğer yandan, memurlar hiyerarşisine dayalı bir sistemin varlığı da esasında yönetim düşüncesine uzak olmadıklarını göstermektedir (Eren, 2013).

Mısırlılar, tarihsel bağlamda yaşanan gelişmeleri anlamada oldukça önem taşıyan bir mihenk taşı niteliğindedir. Yeni ekonomi yaratma amaçlı ulusal sulama siyaseti, toprak değerlendirmeye yönelik reformları hayata geçirmeleri (Eren, 2013) ve hayvancılıkta ileri gitmeleri Mısır devletinde çağının ilerisinde bir yönetim düşüncesinin olduğunu göstermektedir. Dünyanın yedi harikasından biri olan mısır piramitlerinin köle ordusu ile yapılması, piramitlerin yapılmasında benimsenen koordinasyon anlayışı, köleler vasıtası ile iş görme, taş parçalarının sallar ile Nil nehri boyunca taşınması, işçilerin iaşesinin sağlanması vb. unsurlar o dönemlerde de yönetim düşüncesinin bulunduğunu göstermektedir (Bolat vd., 2016; Robbins & Coulter, 2014).

Antik Yunan dönemi, yönetim ile ilgili bilimsel ve evrensel ilkelerin tohumlarının atılmaya başlandığı dönemdir. Bu dönemde Sokrates ve Aristo'nun ileri sürmüş olduğu ilkeler yönetim düşüncesine farklı boyutlar kazandırmıştır. Roma döneminde ise hayata geçirilen 12 Levha Kanunları günümüzde etkisi halen devam eden çok önemli bir gelişmedir. Daha önceden örf ve adetlerle yönetilen insanlar yazılı kurallarla yönetilmeye başlanmıştır. Bu gelişme, insan hakları evrensel beyanname sine de temel teşkil etmekle birlikte Roma Hukuku'nun dünya tarihine kazandırdığı en temel katkı olarak görülebilir (Hodgetts, 1990). Orta çağlara gelindiğinde ise bilimsel ve teknolojik anlamda bir durgunluk dönemi içerisine girildiği söylenebilir. Her ne kadar insanlığın ilerlemesi bağlamında karanlık bir dönem olsa da bu dönemde de yönetim ile ilgili gelişmelerin olduğu göz ardı edilemez. Lonca teşkilatının kurulması bu duruma örnek olarak gösterilebilir (Bolat vd., 2016).

2.2. Bilimsel Yönetim Dönemi

Yönetim biliminde en büyük hareket, bilimsel yönetim dönemi hareketidir. 18. yy'ın başlarında meydana gelen teknik gelişmeler (tekerleğin bulunması, bronz ve demirden alet yapılması vb.) bilimsel yönetim hareketine ön ayak olmuştur (Özalp, 2015). 18. yy'ın ikinci yarısından itibaren İngiltere'de ortaya çıkan sanayi devrimi, yönetim düşüncesinin gelişiminde belki de en önemli dönüm noktasıdır (Bolat vd., 2016; Mucuk, 2013; Robbins & Coulter, 2014) ve dünyayı sonsuza dek

değiştirmiştir. İlk olarak Thomas Newcomen tarafından 1700'lü yılların başlarında geliştirilen motorun verimsiz çalıştığı İskoç mühendis James Watt tarafından fark edilmiştir ve 1770'li yıllarda geliştirilen motor dünya genelinde tercih edildi, böylece Sanayi Devrimi'nin fitili ateşlenmiş oldu (Osman, 2012; Basalla, 2013). Sanayi devrimi ile birlikte üretimde merkezileşme dönemi başlamıştır. Küçük atölyeler ve evde yapılan el işleri, yerini büyük fabrikalara bırakmıştır. Böylece fabrika üretim sistemi ortaya çıkmıştır (Bolat vd., 2016). Üretim artışı ve verimlilik sağlanmıştır. Buna paralel olarak da verimlilik, denetim ve koordinasyon problemleri baş göstermiştir. Üretim faaliyetinde bulunan örgüt sayısı artmış, büyüklüğü artmış ve daha karmaşık hale gelerek faaliyet alanları çeşitlenmiştir. Bu gelişmelerin sonucunda ise bu örgütleri yönetecek yönetici gereksinimi ortaya çıkmıştır. Yönetimsel devrim olarak ifade edilen bu durum yönetim düşüncesinin gelişiminde önemli bir yere sahiptir (Gürbüz & Sıgı, 2013). Adam Smith (1776) ise bu dönemde *The Wealth of Nations* (Ulusların Zenginliği) adlı kitabını yayınlamıştır. Smith, kitabında "iş bölümü" nün topluma ve organizasyonlara yönelik ekonomik avantajlarını savunarak iş bölümünün verimliliği arttırdığını ileri sürmüştür (Robbins & Coulter, 2014).

Sanayi devriminin yaşanmasıyla beraber verimlilik ile ilgili problemler baş göstermeye başlamıştır (Gürbüz & Sıgı, 2013). Amerika Birleşik Devletleri'nde kitle üretimine paralel olarak ülkenin milli geliri üzerinde büyük yük oluşturan israf ve kötü yönetim problemleri ciddi bir sorun haline gelmiştir. Bu durum ile ilgili ülke çapında farkındalık oluşturma amaçlı dernekler oluşturulmuştur ve işletmelerin bilimsel yönetimi hususunda duyulan ihtiyacın önemine dikkat çekilmeye çalışılmıştır (Ettinger, 1965).

Bilimsel yönetim ile ilgili yaklaşımları ortaya atan kişi Frederick Taylor'dur. Bir makinist olan Taylor, ülkesinde fabrikalarda kötü yönetime dayalı olarak ciddi derecede israfların olduğunu gözlemlemiştir (Cederström & Spicer, 2015; Eren, 2013; Şimşek & Çelik, 2014). Yönetimde bilimsellik ilkelerinin temel alınması gerektiğini ileri süren Taylor, en temel kaygısı olan üretimde verimliliği arttırmanın önemi üzerinde durmuştur (Ettinger, 1965; Koontz & Wehrich, 1988; Koçel, 2015; Williams, 2007). Taylor'un yanı sıra Henry Gantt, Frank B. ve Lillian M. Gilbreth de yaklaşımın gelişmesinde önemli katkılar sağlamıştır (Tengilimoğlu vd., 2013). Gantt çizelgesinin yanı sıra performans dayalı ödeme planlarını geliştirmesi ile Henry Gantt yönetime ayrıca katkı sağlamıştır (Williams, 2007). Modern yönetimin babası olarak tanımlanan Henry Fayol ise yönetim süreci yaklaşımını ortaya

atmıştır. Yönetim faaliyetini planlama, organizasyon, yürütme, koordinasyon ve kontrol olarak belirtmiştir (Şimşek & Çelik, 2014; Koçel, 2015; Wren & Bedeian, 2009). Fayol'a ek olarak Mary Parker Follett ve Chester I. Barnard da yaklaşımın gelişmesine büyük katkı sağlamıştır (Daft, 1998). Bürokrasi yaklaşımının öncüsü Alman sosyolog Max Weber, organizasyonların rasyonel ve etkili bir şekilde çalışması için ideal örgüt yapısının "bürokrasi" olduğunu ileri sürmüştür (Gürbüz & Sıgı, 2013; Shortell & Kaluzny, 2006; Williams, 2007; Wren & Bedeian, 2009). Genel olarak değerlendirildiğinde, klasik dönem içerisinde ortaya atılan yaklaşımlar genel olarak ideal organizasyon kavramı ile ilgilenmiştir (Koçel, 2015).

1930'lü yıllara kadar işletmeler klasik yönetim anlayışı ile yönetilmiştir. Sanayi devrimi ile birlikte yaşanan gelişmeler klasik yönetimin yetersizliğini hissettirmeye başlamıştır. Özellikle 1929 Dünya Ekonomik Krizi ile beraber işsizliğin artması ve ailelerin güçlük yaşamaları klasik yönetim anlayışı ile etkin yönetimin yapılamayacağı anlaşılmıştır. Git gide büyüyen ve karmaşık hale gelen fabrikalarda çalışan işçilerin giderek artan tatminsizlikleri farklı bir anlayışla yönetimin gerekliliğini hissettirmiştir (Daft, 1998). Bu dönemde Hawthorne Araştırmaları olarak bilinen araştırmaların sonuçları açıklanmıştır (Koçel, 2015). Kökleri bilimsel yönetim mantığına dayanan bu araştırmalarda ilk amaç, ışıklandırmanın çıktı üzerindeki etkisini araştırmaktır (Hodgetts, 1990). Bu çalışmalar, işletme içerisinde insan unsurunu anlamak için daha derin bir kavrayış geliştirmişlerdir ve çalışanların verimliliğinin sadece çalışma koşullarının iyileştirilmesi ile başarılamayacağını ortaya koymuşlardır. Neo-klasik yönetim teorilerinin gelişmesine katkı sağlayanlar Hugo Münsterberg, George Elton Mayo, Fritz Roethlisberger, Douglas McGregor, Abraham Maslow, Kurt Lewin, Rensis Likert, Chester I. Barnard ve Chris Argyris'tir. Elton Mayo'nun öncülüğünü ettiği Hawthorne Araştırmaları (Koontz & Wehrich, 1988), McGregor'un X ve Y Teorileri (McGregor, 1960), Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisi (Robbins & Judge, 2012), Herzberg'in Çift Faktör Teorisi, Kurt Lewin'in Güç Alanı Analizi, Likert'in Sistem 1-Sistem 4 Modeli, Argyris'in Olgun ve Olgun Olmayan Kişi Modeli gibi çalışmalar teorinin gelişmesine önemli ölçüde katkı sağlamıştır (Gürbüz & Sıgı, 2013).

Sistem düşüncesi, 1920'li yıllarda biyolog Von Bertalanfy tarafından yapılan çalışmalarla başlamış 1968 yılında ise Genel Sistemler teorisinin gelişmesi ile devam etmiştir (Tengilimoğlu vd., 2013). Bu gelişmelerden sonra ise sistem dinamikleri ve karmaşıklık gibi kavramlar ortaya

atılmış ve irdelenmiştir. Sistem yaklaşımı, organizasyonu bir bütün olarak ele almasına ek olarak çevrenin organizasyon üzerindeki önemine dikkat çekmiştir. Organizasyonun amaçlarının gerçekleştirilmesinde, bütünü oluşturan parçaların, parçaların birbirleriyle ilişkisi ve amaçlara ne derece katkı sağladıkları sistem yaklaşımı bakış açısını yansıtmaktadır. Sistem yaklaşımı organizasyonlar açısından oldukça önemlidir. Zira gerçekte tüm organizasyonlar açık sistemlerdir ve çevreyi ihmal etmenin maliyeti genellikle başarısızlık ile sonuçlanabilmektedir (Daft, 1998).

Durumsallık yaklaşımı, belli bir çevrede faaliyet gösteren organizasyonun yapı ve işleyişinin nasıl olması gerektiği ile ilgilenmektedir (Efil, 2015). Organizasyonun içsel ve dışsal faktörlerden etkilendiği varsayımına dayanmaktadır. Organizasyon yapılarının etkinliği, içsel ve dışsal faktörlerin ne derece uyum gösterdiğine bağlı olmaktadır (Daft, 1998; Koçel, 2015). Bu dönemde organizasyon yapısı ile teknoloji ve çevre arasındaki ilişkiyi ele alan çok sayıda çalışma yapılmıştır. Bu çalışmalar Woodward çalışması, Aston Grubu çalışması, Tavistock Enstitüsü çalışmaları, James Thompson'un Temel Teknolojiler Sınıflaması, Charles Perrow'un Rutin-Rutin Olmayan İş Sınıflamaları, Burns Stalker, Lawrence-Lorsch, Emery-Trist, Thompson'un çalışmaları ile Duncan'ın Araştırması'dır. Durumsallık yaklaşımı anlayışının sonucu olan bu çalışmalar, yaklaşımın gelişmesinde büyük katkılar sağlamıştır (Eren, 2013; Koçel, 2015; Bolat vd., 2016).

1970'li yıllar ile birlikte yönetimde modern sonrası yaklaşımlar ortaya atılmıştır. Daha önceki dönemlerde ortaya atılan yaklaşımlar genel olarak tek bir çatı altında toplanabilmektedir. Buna karşın modern sonrası dönemde durum oldukça farklılık göstermiştir. Adaptasyon (uyum) yaklaşımları durumsallık yaklaşımı, genel örgütsel yapılanma, kaynak bağımlılığı yaklaşımı, örgütsel strateji yaklaşımı, bilgi işleme yaklaşımı, vekâlet yaklaşımı, işlem maliyeti yaklaşımı ve kurumsallaşma yaklaşımıdır. Popülasyon ekolojisi yaklaşımı olarak ortaya atılan yaklaşım da organizasyonun faaliyet gösterdiği çevrenin oldukça önemli olduğunu vurgulamaktadır (Koçel, 2015). Diğer yandan, modern sonrası dönemde çağdaş ve güncel kavram ve yaklaşımlar da ortaya atılmıştır. Toplam kalite yönetimi, temel yetenek, dış kaynaklardan yararlanma, şebeke organizasyonları, değişim mühendisliği, benchmarking, güçlendirme, stratejik birlikler, küçülme, öğrenen organizasyon, sanal organizasyonlar, balanced scorecard, yeni ekonomi, yönetim ve benzeri yaklaşımlar bunların sadece birkaçını oluşturmaktadır (Nişancı, 2015).

Bilimsel yönetim öncesi dönemden günümüze doğru yönetim düşünce sisteminin gelişimini özetlemek amacıyla literatür araştırmasında benimsenen bakış açısıyla Şekil 1 oluşturulmuştur ve aşağıda sunulmuştur. (Bkz. Şekil 1)

3. YÖNTEM

3.1. Amaç ve Önem

Bu çalışmanın amacı, yönetim düşüncesinin evrimini sistematik olarak incelemektir. Çalışma bu yönüyle ulusal literatürde yapılan ilk çalışma özelliğine sahiptir.

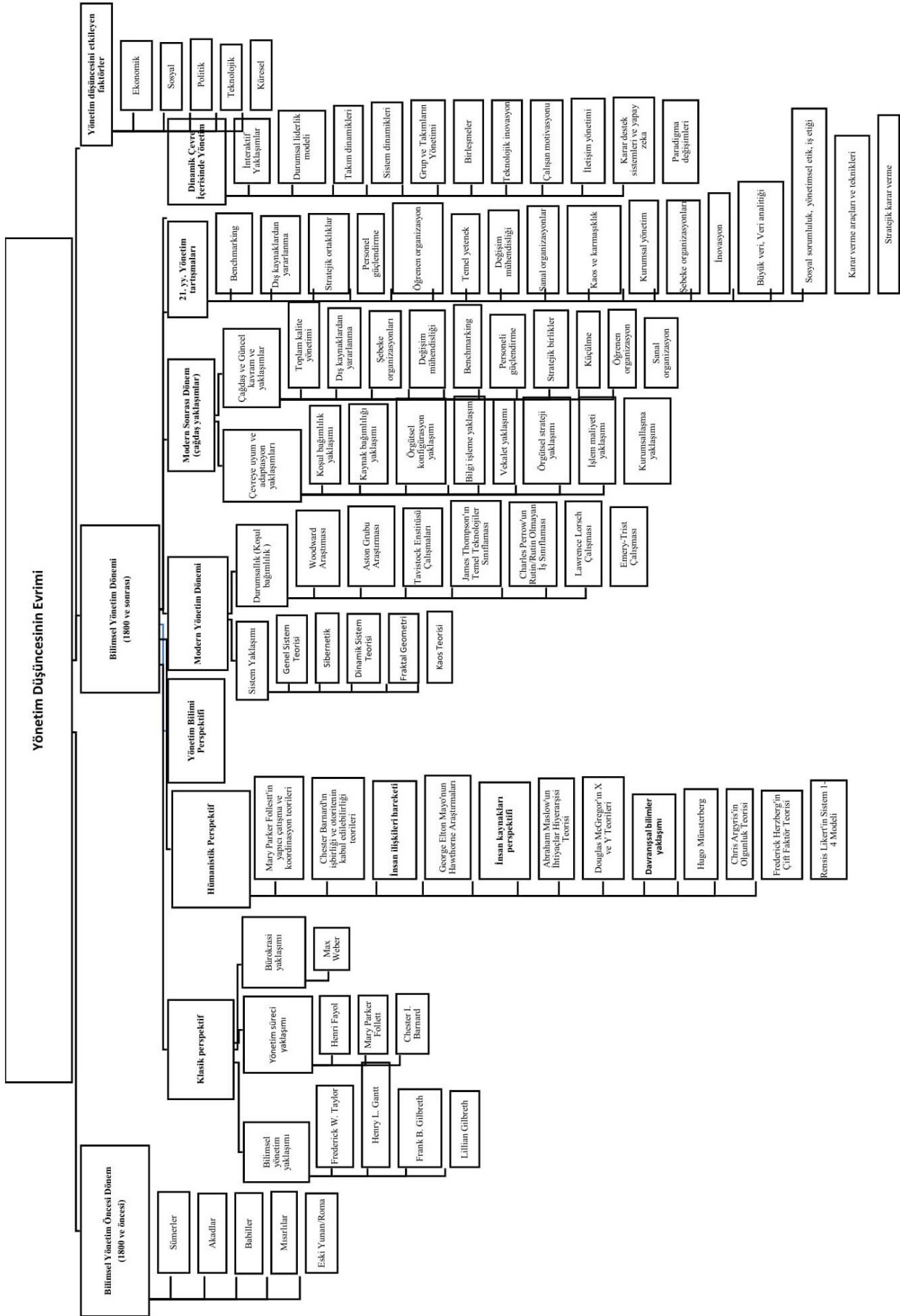
3.2. Veri Kaynağı

Günümüzde veri elde etmede, bibliyografik veya bibliyometrik araştırmalar yapmada kullanılabilecek çok sayıda veri tabanı bulunmaktadır. WoS, Scopus, Google Scholar, PubMed, MEDLINE vb. söz konusu veri tabanlarının en önemlileridir (Chen, 2017). WoS, sosyal bilimler alanında çok sayıda dergiyi kapsamına almaktadır ve araştırmacılara analiz yapmada büyük kolaylıklar sağlaması nedeniyle bibliyometrik çalışmalarda yoğunlukla kullanılmaktadır. Buna ek olarak, etki faktörü yüksek dergilerin büyük bir kısmı WoS 'ta taranmaktadır. Yang ve arkadaşları (2015) ile Kıdak, Demir ve Özdemir (2017) yaptıkları araştırmada WoS'u kullanmışlardır. Bahsedilen özellikler ve buna ek olarak araştırmacıya verileri elde etmede önemli ölçüde kolaylıklar sağlaması, zengin içerikler sunması araştırmada WoS 'un seçiminde etkili olmuştur.

3.3. Arama Stratejisi

Bilimsel yayımların elde edilmesinde kullanılacak anahtar kelimelerin seçimi için detaylı bir literatür araştırması yapılmıştır. Yapılan araştırma neticesinde yazarlar tarafından hangi anahtar kelimelerin kullanılacağı kararlaştırılmıştır. Yayınların elde edilmesi için yazarlarca kararlaştırılan anahtar kelimeler aşağıda belirtilmiştir.

“Strategic alliances, downsizing, chaos theory, complexity theory, complex adaptive systems, critical theory, population ecology theory, institutional theory, macro-institutional theory, virtual organizations, network organizations, network theory of organization, scientific management, management theory, bureaucratic theory, human relations movement, systems theory, design of organizations, structuring of organizations, reengineering, reorganization,

Şekil 1: Geçmişten Günümüze Yönetim Düşüncesi (Akiş, soldan sağa doğru kurgulanmıştır.)

learning organization, core competence, outsourcing, empowerment, organizational culture, transaction costs theory, resource dependence theory, the theory of constraints, stakeholder theory".

Yukarıda belirtilen anahtar kelimeler ile WoS veri tabanının gelişmiş arama özelliği (Advance Search feature) kullanılarak 1945-2017 aralığındaki İngilizce makaleler taratılmıştır. İlk adımda, herhangi bir kısıtlama kriteri kullanılmadan 89,387 yayın elde edilirken, ikinci adımda ise kısıtlama kriterleri kullanılmıştır ve bunun sonucunda 20,319 yayın elde edilmiştir. Kısıtlama kriterleri management, business, social sciences interdisciplinary, planning development, social work, health policy services, political sciences, public administration, business finance, behavioral sciences ve social issues olarak belirlenmiştir. Sonuç olarak araştırmacının analiz birimi 20,319 yayından oluşmaktadır.†

3.4. Bibliyometri ve Bilimsel Haritalama Yöntemi

Bilimsel değişim ile ilgili en yaygın olarak bilinen teori, Thomas Kuhn'ın Bilimsel Devrimleri'dir. Kuhn'ın bilimsel devrimlerin yapıları teorisine göre, bilim, bilimsel paradigmalardan baskın bir konumda yarıştığı ve değiştiği, tekrarlayan devrimci bir süreçtir (Chen, 2017). Buna göre, bilimsel gelişmelerin sürekli olarak yaşandığı söylenebilir. Zira bilimsel yayınların sayısı son yıllarda çarpıcı bir şekilde artış göstermiştir. Bu durum alanında çalışan araştırmacıları oldukça zorlar hale getirmiş olup bilimsel alanda yaşanan gelişmelerin hangi yöne doğru evrildiğini, alanın dinamikleri ve yapısının nasıl olduğunu ele alan ve çeşitli filtrelemeler yolu ile en önemli çalışma alanlarının hangileri olduğunu ortaya koyan bibliyometrik yöntemlerin gerekliliğini hissettirmiştir. Bilimsel alanda yaşanan evrimi ele alan geleneksel yöntemler (meta analizi ve yapılandırılmış literatür araştırması) hiç şüphesiz ki oldukça güçlü yöntemlerdir. Buna karşın, söz konusu yöntemlerde çok fazla zaman harcanmaktadır bu yüzden analiz edilen araştırmalar oldukça sınırlı olmaktadır (Ariaa & Cuccurullo, 2017). Bu durum araştırmacının yanlılığını gündeme getirebilmektedir. Diğer yandan, alanda yapılan önemli araştırmaların analize dâhil edilmemesi de gerçek bir olasılıktır. Bibliyometrik yöntemler ise alanda yaşanan evrim ile ilgili çok farklı bir bakış oluşturmaktadır ve araştırmacıyı mikro odaktan makro odağa doğru yönlendirmektedir. Böylece araştırmacı alanın dinamiklerini daha geniş bir perspektifle inceleme olanağı elde etmektedir (Zupic, 2015).

Bibliyometrik yöntemler hiç şüphesiz ki alandaki sistematik bilgi birikimi sayesinde her geçen gün gelişimini sürdürmektedir. Geçmiş 1920'li yıllara dayandırılan bibliyometri kavramı ilk kez Alan Pritchard tarafından kullanılmıştır (Pritchard, 1969). Garfield tarafından ortaya atılan "etki faktörü" (Garfield, 1976) ve Hirsch tarafından geliştirilen "Hirsch indeksi" (Hirsch, 2005) bibliyometrinin gelişmesine önemli ölçüde katkı sağlamıştır. Bibliyometri, çeşitli veri tabanlarından elde edilen veriler kullanılarak çeşitli istatistiksel ve matematiksel yöntemlerle analiz yapma esasına dayanmaktadır. Bir başka ifade ile bibliyometri; kitap, makale ve diğer yayınların istatistiksel analizidir (Oxford Dictionary, 2017). Bibliyometrik yöntemler, veri tabanlarından bibliyografik verilerin elde edilmesi ile ilgilenilen bilim alanının bir görüntüsünü elde etmeye dayanmaktadır (Zupic, 2015) ve genel olarak iki amaçla yapılmaktadır. Bunlar, performans analizi ve bilimsel haritalamadır. Performans analizi, kurum veya ülkenin bilimsel yayın performansını ifade ederken; bilimsel haritalama ise bilimsel alanın dinamiklerini ve yapısını ortaya çıkarmaya çalışmaktadır (Cobo vd., 2011). Yapılan analizler neticesinde; yazar, doküman ve ülkelere ait çeşitli örüntüler yardımı ile çıkarımlar elde edilmektedir (Martinez vd., 2015). Bibliyometrik yöntemler içerisinde bilimsel haritalama yöntemi oldukça yenidir. Bilimsel haritalama veya bibliyometrik haritalama; disiplinlerin, alanların, uzmanlıkların, dokümanların ve yazarların birbirleri ile ilişkisini gösteren uzaysal bir temsili ifade etmektedir. Bilimsel haritalama yöntemi, veriden yararlı bilgi keşfetmek olarak ifade edilmektedir (Cobo vd., 2011). Bilimsel haritalama analizi, anahtar kelimeler üzerinden (yazarlar, ülkeler, yayınlar vb.) yaygın bir şekilde yapılmaktadır ve çok geniş uygulama alanı bulmaktadır (Small, 1999). Analiz, bilimsel araştırmaların yapısal ve dinamik yönlerini göstermeyi amaçlamaktadır. Analizde 8 temel adım bulunmaktadır. Bunlar, (1) verilerin WoS, Scopus, Pubmed vb. veri tabanlarından elde edilmesi, (2) verinin ön işleme tabi tutulması, (3) veriden ağ çıkarma, (4) verilerden anlamlı sonuç elde etmek için verileri normleştirme, (5) haritalama, (6) analiz, (7) görselleştirme ve (8) yorumlamadır (Martinez vd., 2015; Chen, 2017).

Bilimsel haritalama analizinin yapılması için çok sayıda yazılım geliştirilmiştir. Bazı genel amaçlar için geliştirilen yazılımlar da bilimsel haritalama yapmak için kullanılabilir. Pajek, Gephi, UCINET, Cytoscape, Bibexcel, CiteSpace II, CoPalRed, IN-SPIRE, VantagePoint, VOSviewer ve Science of Science Tool bu yazılımların

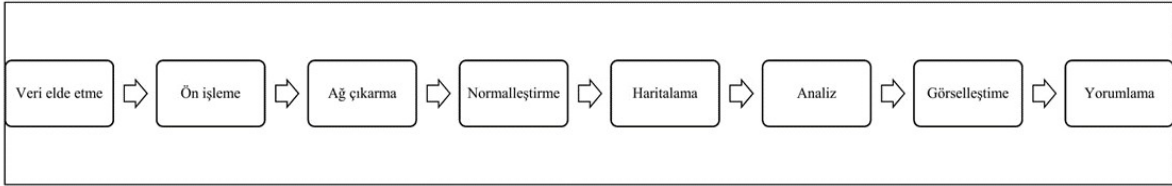
† Veriler 20 Ekim 2017 tarihinde elde edilmiştir.

bazılarıdır (Cobo vd., 2012). Belirtilen yazılımların sadece biri kullanılarak bilimsel haritalama analizi yapılamamaktadır. İki veya daha fazla yazılım kullanılarak bibliyometrik araştırmalar yapılabilmektedir ki bu durum araştırma sürecini oldukça zorlaştırabilmektedir. Örnek olarak, araştırmacı çoğu zaman veri tabanından elde ettiği verileri öncelikle VantagePoint yazılımında ön işleme tabi tuttukten sonra UCINET yazılımında ağ analizi yapabilmektedir. Bu durum diğer yazılımlar için de geçerlidir. Dolayısıyla bilimsel haritalama analizinin tek bir yazılım ile yapılması araştırmacıya büyük kolaylık sağlamaktadır. Bu amaçla Cobo vd. (2012) çalışmalarında bilimsel haritalama analizinin yapılması için geliştirilen SciMAT (Science Mapping Analysis software Tool) yazılımını önermişlerdir. SciMAT yazılımında yapılan bilimsel haritalama analizine ilişkin iş akışı Grafik 1’de sunulmuştur. (Bkz. Grafik 1)

Bilimsel haritalama analizinde verilerin ön işleme tabi tutulması, belki de en önemli aşamadır. Elde edilen veriler içerisinde “dublikasyon” olup olmadığı belirlenmesi varsa bu problemlerin giderilmesi daha isabetli sonuçlar elde etmede oldukça önemlidir. Diğer yandan veri azaltma

işlemi, ön işleme sürecinde bir başka önemli adımdır. Veri azaltmada temel amaç, analiz için temsil kabiliyeti yüksek veri elde etmektir (Cobo vd., 2012). Veri azaltma yapılmadan yapılan analizde sonuçların yorumlanması oldukça zordur. Bilimsel haritalama analizi tamamlandığında geriye kalan iş, elde edilen sonuçların yorumlayıcı tarafından bilgi ve tecrübesinin kullanılıp yorumlanmasıdır. Yorumlama aşamasında, yorumlayıcı kararlara esas oluşturan bilgiyi keşfeder ve veriden yararlı bilgiler elde eder (Martinez vd., 2015). Verilerin analiz edilmesi sonucu görselleştirmede kullanılan en temel araçlardan biri stratejik diyagramdır. İncelenen dönemdeki tematik değişimi gösteren stratejik diyagram Şekil 2’de sunulmuştur. (Bkz. Şekil 2)

Stratejik diyagramda yatay eksen, elde edilen kümelerin merkeziliğini gösterirken dikey eksen ise kümelerin yoğunluğunu göstermektedir. Merkezilik ve yoğunluk kavramları Callon, Courtial ve Laville’nin (1991) çalışmasına dayanmaktadır. Bu kavramlar, seçilen her bir dönemde belirlenen her bir küme için ağ ölçümlerine olanak sağlamaktadır. Merkezilik, bir ağın diğer ağlar ile etkileşim derecesini ölçer ve bu durum ağın dışsal uyumu

Grafik 1: Bilimsel Haritalama Analizinin İş Akışı (Cobo vd., 2012: 1610)

Şekil 2: İncelenen Dönemde Tematik Değişimi Gösteren Stratejik Diyagram (Cobo vd., 2012: 1618)

olarak ifade edilmektedir. Yoğunluk ise ağın iç gücünü ölçmektedir ve bu durum da ağın içsel uyumu olarak adlandırılmaktadır. Diyagramın sağ üst bölümünde yer alan kümeler ele alınan dönemin en temel (motor) çalışma alanlarına ait kümeleri göstermektedir. Diyagramın sağ alt bölümünde yer alan kümeler, ilgilenilen dönemde temel ve dönüşüm halinde bir başka anlatımla gelişimini sürdüren bölümlerden oluşmaktadır. Diyagramın sol alt bölümü, yeni yeni ortaya çıkan veya git gide azalma gösteren kümeleri gösterirken sol üst bölüm ise üzerinde oldukça fazla çalışmanın bulunduğu ancak söz konusu çalışmaların diğer çalışmalardan izole bir durumda olduğu kümeleri göstermektedir. Dolayısıyla ele alınan dönemde hangi temalara ait bilimsel çalışmaların ön plana çıktığını anlamak için diyagramın sağ üst ve sağ alt bölümleri ile ilgilenmek gerekmektedir (Cobo vd., 2012).

3.5. Veri Analizi

Verilerin analizinde bilimsel haritalama yöntemi kullanılmıştır. Analizlerin yapılmasında SciMAT-v1.1.04 yazılımı kullanılmıştır. SciMAT, oldukça yeni bir bilimsel haritalama yazılım aracıdır. Genel bilimsel haritalamada iş akışı içerisinde veri ön işlemeyen görselleştirmeye kadar yöntem, algoritma

ve ölçümleri bütünleştiren yazılım olarak belirtilebilir (Cobo vd., 2012). SciMAT yazılımı, araştırmacıların bibliyometrik ağlar üzerinden araştırmalar yapmalarına olanak sağlamaktadır. WoS 'ta yapılan tarama sonucunda elde edilen yayınlar SciMAT yazılımı kullanılarak detaylı olarak incelenmiş ve 1990 yılı öncesinde yıllara göre bilimsel yayın sayısı analiz için yeterli olmadığı için söz konusu yayınlar analiz dışında tutulmuştur. Bu nedenle bilimsel yayınlar 1990-1999, 2000-2009 ve 2010-2017 olacak şekilde 3 döneme ayrılmıştır. Grafik 1'de belirtilen adımlar sistematik olarak takip edilmiştir. Yapılan işlemler sonucunda bilimsel haritalama analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda kümelerin merkezilikleri ve yoğunluklarını gösteren bulgular elde edilmiştir. İncelenen dönemlerde en çok çalışılan temaların hangileri olduğunun saptanması için her bir dönem için ayrı ayrı stratejik diyagram oluşturulmuştur. Her bir dönem için elde edilen stratejik diyagrama ek olarak üç farklı küme ağı elde edilmiştir. Öne çıkan temaların incelenen dönemlerde bir bütün olarak incelenebilmesi için evrim haritası oluşturulmuştur. Yayınların ağ grafiğinin oluşturulmasında ve ülkelerin bilimsel yayın performansını gösteren yoğunluk grafiğinin elde edilmesinde ise VOSviewer yazılımı kullanılmıştır.

Tablo 1: Ülkelere Ait Yayın Sayısı (İlk 25 ülke)

Ülkeler	Yayın Sayısı	%
Amerika Birleşik Devletleri	8643	42,5
İngiltere	2698	13,2
Kanada	1426	7,0
Avustralya	1270	6,2
Çin	887	4,3
Hollanda	827	4,0
Almanya	801	3,9
İspanya	564	2,7
Fransa	540	2,6
İsveç	486	2,3
Tayvan	475	2,3
İtalya	444	2,1
Danimarka	345	1,6
İskoçya	338	1,6
Güney Kore	329	1,6
Finlandiya	321	1,5
Hindistan	314	1,5
İsviçre	279	1,3
İsrail	278	1,3
Norveç	278	1,3
Belçika	261	1,2
Yeni Zelanda	253	1,2
Güney Afrika	229	1,1
Türkiye	203	0,009
Singapur	198	0,009

3.6. Araştırmanın Sınırlılıkları ve Varsayımları

Araştırmada veri elde etmede sadece WoS veri tabanından yararlanılmıştır. Bu durum çalışmanın en temel kısıtını oluşturmaktadır. Buna ek olarak, yönetim ile ilgili bilimsel yayınların elde edilmesinde sadece yukarıda belirtilen anahtar kelimelerin kullanılmış olması çalışmanın bir başka sınırlılığı olarak değerlendirilebilir. Verilerin analizinde SciMAT-v1.1.04 yazılımı kullanılmıştır. Analizler yapılırken yazılımın en iyi sonuçları varsaydığı varsayılmıştır.

4. BULGULAR

WoS veri tabanından elde edilen bilimsel yayınlar analiz edilmiştir. Yapılan analiz neticesinde ilk 25 ülkenin yayın sayısı elde edilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 1’de sunulmuştur. (Bkz. Tablo 1)

Ülkelerin bilimsel yayın performansları incelendiğinde, Amerika, İngiltere ve Kanada’nın

ilk üç sırada geldikleri görülebilmektedir. Yönetim ile ilgili bilimsel yayın performansında Amerika’nın diğer ülkelere göre bilimsel yayın performansı oldukça yüksektir. Söz konusu üç ülkeye ait bilimsel yayınlar, tüm yayınların % 60’ından fazlasını oluşturmaktadır. Bilimsel yayın performansları en düşük iki ülke Türkiye ve Singapur’dur. Türkiye % 0.009’luk (203 yayın) pay ile bilimsel yayın performansında en düşük ikinci ülke konumundadır. Diğer bir anlatımla, Türkiye’nin yönetim ile ilgili bilimsel yayınlarının dünya genelindeki toplam payı yaklaşık olarak % 1’dir. 1990-1999 dönemine ait kümelerin merkezilik ve yoğunluk düzeyi Tablo 2’de gösterilmiştir. (Bkz. Tablo 2)

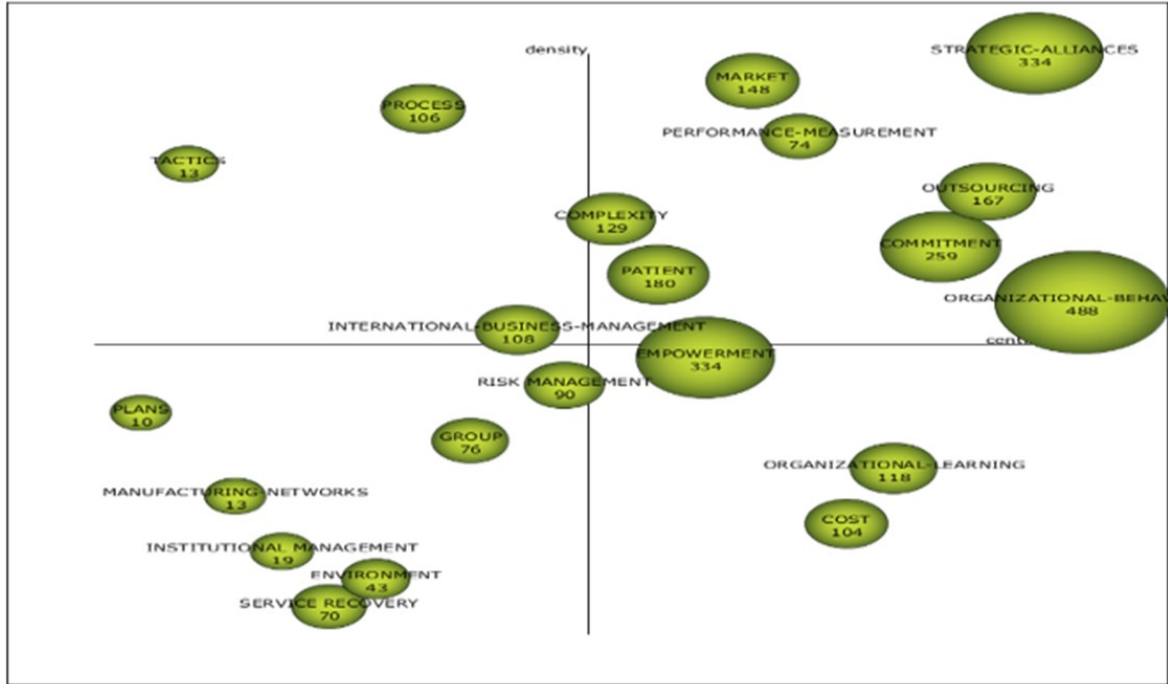
Tablo 2: Kümelerin Merkezilik ve Yoğunluk Düzeyi (1990-1999)

Küme	Merkezilik	Merkezilik aralığı	Yoğunluk	Yoğunluk aralığı
Tactics	3.11	0.1	6.25	0.81
Strategic-Alliances	50.51	0.95	16.39	1
Service Recovery	8.88	0.24	1	0.05
Risk Management	21.58	0.48	2.95	0.43
Process	17.91	0.33	10.24	0.9
Plans	3.05	0.05	2.78	0.38
Performance-Measurement	25.36	0.71	7.37	0.86
Patient	24.11	0.57	5.13	0.62
Outsourcing	32.47	0.9	6.17	0.76
Organizational-Learning	27.79	0.81	2.38	0.29
Organizational-Behavior	51.11	1	3.89	0.57
Market	24.74	0.67	11.46	0.95
Manufacturing-Networks	4.55	0.14	2.33	0.24
International-Business-Management	21.31	0.43	3.76	0.52
Institutional Management	5.78	0.19	1.53	0.14
Group	18.02	0.38	2.59	0.33
Environment	12.67	0.29	1.35	0.1
Empowerment	24.49	0.62	3.73	0.48
Cost	27.31	0.76	1.8	0.19
Complexity	22.34	0.52	5.69	0.71
Commitment	28.38	0.86	5.55	0.67

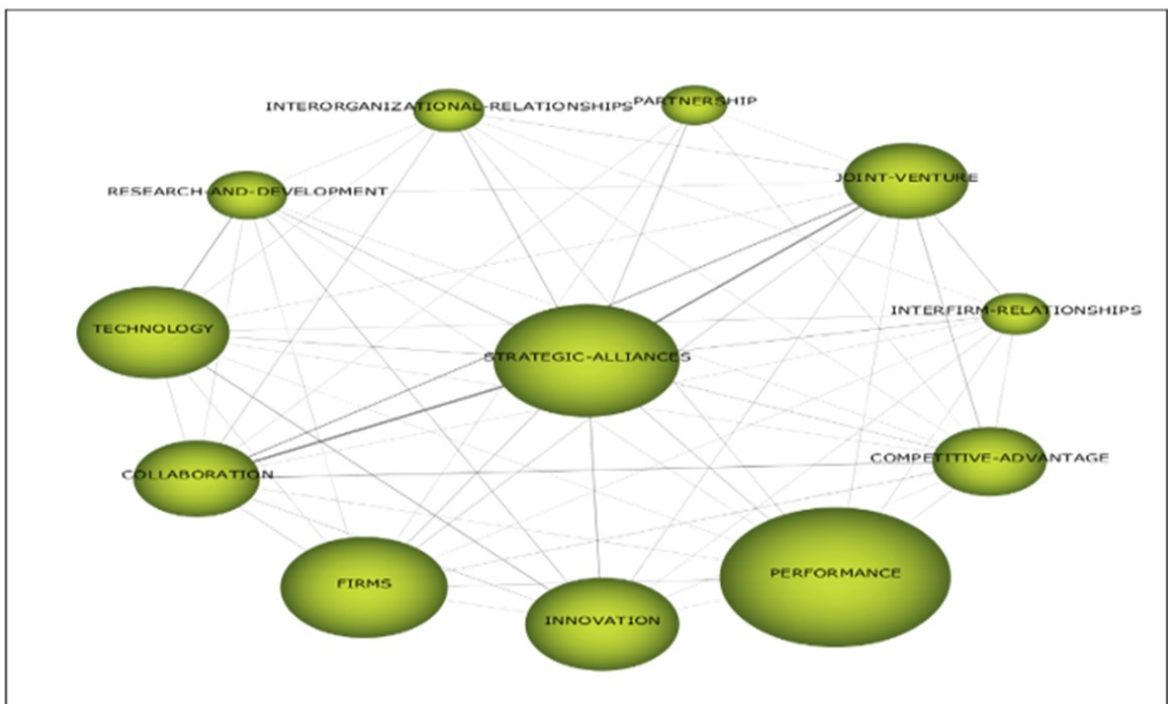
Kümelerin merkezilikleri ve yoğunlukları incelendiğinde stratejik birlikler, örgütsel davranış ve dış kaynak kullanımının merkeziliklerinin yüksek ancak yoğunluklarının değişim gösterdiği görülebilmektedir. Stratejik birlikler temasının küme merkeziliği 50.51 küme yoğunluğu ise 16.39'dur. Örgütsel davranış temasının merkeziliği 51.11 iken yoğunluğu 3.89'dur. Dış kaynak kullanımı temasının merkeziliği 32.47 olup yoğunluğu 6.17'dir. Süreç ve pazar temalı bilimsel

çalışmalar her ne kadar merkezi temalar olmasa da yoğunlukları oldukça yüksektir. Küme merkezilikleri ve yoğunlukları sırasıyla 17.91-10.24; 24.74-11.46'dır. 1990-1999 dönemine ait stratejik diyagram Şekil 3'te gösterilmiştir. (Bkz. Şekil 3)

Dönemin en önemli bilimsel çalışma alanları stratejik birlikler, örgütsel davranış ve dış kaynak kullanımındır. Maliyetler ve örgütsel öğrenme

Şekil 3: 1990-1999 Dönemine Ait Stratejik Diyagram

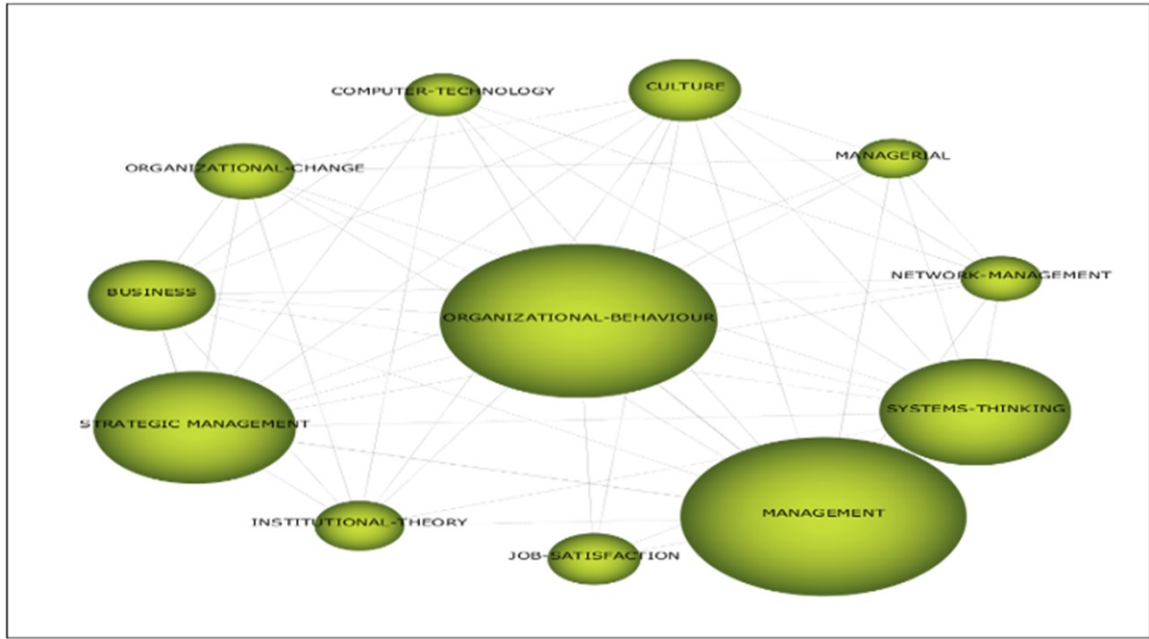
Şekil 4: 1990-1999 Dönemine Ait Birinci Küme Ağı

temaları dönemin temel temaları olup değişim ve dönüşüm içerisindedir. Üretim ağları, kurumsal yönetim, çevre, hizmet iyileştirme, planlar ve grup temaları üzerinde az çalışılan ve oldukça azalma eğiliminde olan alanlardır. Taktik ve süreç ve uluslararası iş yönetimi temaları ile ilgili çok sayıda çalışma bulunmaktadır. Ancak bu çalışmalar diğer çalışmalardan izole bir durumdadır. 1990-1999 dönemine ait birinci küme ağı Şekil 4'te gösterilmiştir. (Bkz. Şekil 4)

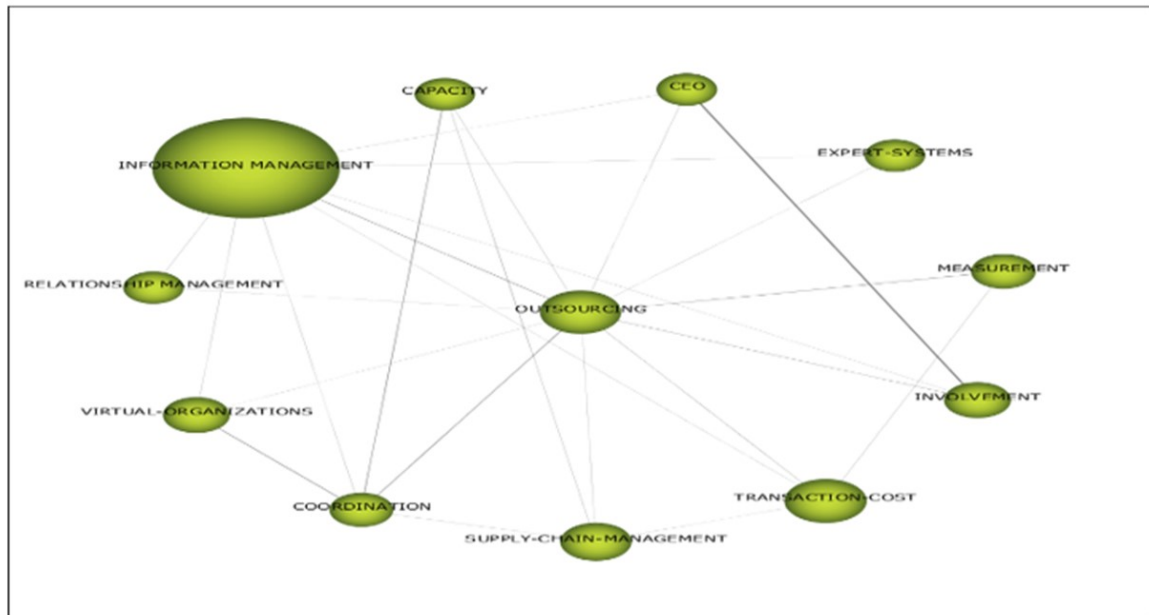
Stratejik birlikler diğer temalara göre merkeziliği ve yoğunluğu oldukça yüksektir. Stratejik birliklerin

merkeziliği temanın diğer temalar ile olan ilişkisini ortaya koyan çalışma sayısının fazla olması ile açıklanırken temanın yoğunluğu ise yapılan bilimsel çalışmaların sayısı ile ifade edilebilir. Stratejik işbirliği teması tüm temalar ile etkileşim içerisindedir. Buna karşın, işbirliği ve ortak yatırım temalı çalışmalar stratejik birlik temalı çalışmaların en fazla etkileşim içerisinde olunan temalardır. 1990-1999 dönemine ait ikinci küme ağı Şekil 5'te gösterilmiştir. (Bkz. Şekil 5)

Örgütsel davranış temalı çalışmalar kümede gösterilen diğer temalar ile etkileşim içerisindedir.

Şekil 5: 1990-1999 Dönemine Ait İkinci Küme Ağı

Şekil 6: 1990-1999 Dönemine Ait Üçüncü Küme Ağı

Stratejik yönetim, yönetim ve sistem düşüncesi temaları örgütsel davranış temasına yakın yoğunluk düzeyine sahiptir. Söz konusu dönemde iş tatmini, yönetsel temalar, ağ yönetimi, kurumsal teori gibi temalar oldukça düşük yoğunluk düzeyine sahiptir. Bu durum söz konusu tema ile ilgili bilimsel çalışmaların oldukça fazla olduğunu göstermektedir. Diğer temalarla etkileşim düzeyine bakıldığında, örgütsel davranış teması merkezi durumdadır. Buna karşın, söz konusu temaların tümü arasında güçlü bir iş birliği sayılabilecek bir etkileşimden söz etmek mümkün görünmemektedir. 1990-1999 dönemine ait üçüncü küme ağı Şekil 6'da gösterilmiştir. (Bkz. Şekil 6)

Dış kaynak kullanımı, kümeden de anlaşılacağı üzere merkeziliği diğer temalara göre yüksek ancak yoğunluğu oldukça düşüktür. Ele alınan dönemde ortaya çıkan bilgi yönetimi temasına ilişkin

çalışmalar diğer temalara göre oldukça yükündür. Katılım ve CEO temalı çalışmalar arasında güçlü bir etkileşim bulunmaktadır. Buna rağmen diğer temalar arasında güçlü işbirliği bulunmamaktadır. 2000-2009 dönemine ait kümelerin merkezilik ve yoğunluk düzeyi Tablo 3'te gösterilmiştir. (Bkz. Tablo 3)

Stratejik birlikler, stratejik yönetim ve iş temalı bilimsel çalışmaların merkezilikleri ve yoğunlukları diğer temalara göre oldukça yüksektir. Stratejik birlikler temasının merkeziliği 72.14 yoğunluğu 26.85; stratejik yönetim temasının merkeziliği 59.93 yoğunluğu 5.96; iş temasının ise merkeziliği 38.13 iken yoğunluğu 8.25'tir. Hasta temalı bilimsel çalışmaların ise merkeziliği düşük (17.33) olmasına rağmen yoğunluğu stratejik yönetim temasına göre daha yüksektir (6.02). Güven, değer zinciri yönetimi ve sistem düşüncesi temaları da

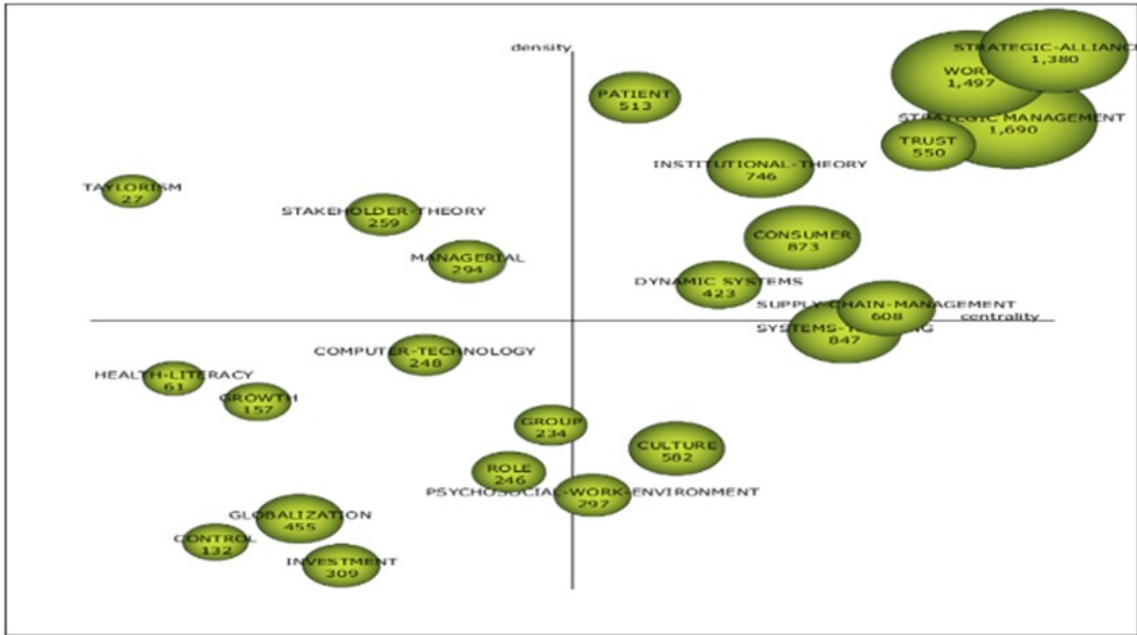
Tablo 3: Kümelerin Merkezilik ve Yoğunluk Düzeyi (2000-2009)

Küme	Merkezilik	Merkezilik aralığı	Yoğunluk	Yoğunluk aralığı
Work	38.13	0.91	8.25	0.96
Trust	32.82	0.87	4.18	0.83
Taylorism	1.31	0.04	1.82	0.74
Systems-Thinking	23.81	0.78	0.91	0.48
Supply-Chain-Management	24.55	0.83	1.29	0.52
Strategic Management	59.93	0.96	5.96	0.87
Strategic-Alliances	72.14	1	26.85	1
Stakeholder-Theory	12.1	0.3	1.78	0.7
Role	12.74	0.43	0.59	0.22
Psychosocial-Work-Environment	13.87	0.52	0.42	0.17
Patient	17.33	0.57	6.02	0.91
Managerial	12.28	0.39	1.59	0.61
Investment	11.3	0.26	0.17	0.04
Institutional-Theory	21.31	0.7	3.86	0.78
Health-Literacy	3.31	0.09	0.8	0.39
Growth	9.84	0.17	0.8	0.35
Group	13.05	0.48	0.68	0.3
Globalization	10.87	0.22	0.36	0.13
Dynamic Systems	19.48	0.65	1.37	0.57
Culture	18.47	0.61	0.61	0.26
Control	5.86	0.13	0.22	0.09
Consumer	22.69	0.74	1.71	0.65
Computer-Technology	12.24	0.35	0.87	0.43

merkezlilikleri yüksek diğer temalar olarak öne çıkmaktadır. 2000-2009 dönemine ait stratejik diyagram Şekil 7’de gösterilmiştir. (Bkz. Şekil 7)

Stratejik birlikler, iş, stratejik yönetim, güven, kurumsal teori, tüketici, dinamik sistemler ve hasta temaları ele alınan dönemin motor temalarını oluşturmaktadır. Diğer bir ifade ile söz konusu temalar üzerine yapılmış bilimsel çalışmalar diğer temalara göre oldukça fazladır. Sistem düşüncesi ve değer zinciri yönetimi temaları üzerine yapılan bilimsel çalışmaların sayısı benzer şekilde devam

ederse yakın gelecekte motor temalar haline gelecektir. Söz konusu iki temanın gelişimini hızla sürdürdüğü söylenebilir. Sağlık okur-yazarlığı, büyüme, kontrol, küreselleşme, yatırım, bilgisayar teknolojisi, rol ve grup temaları üzerine yapılan bilimsel çalışmalar azalma eğilimi göstermektedir. Diğer yandan, psikolojik iş çevresi temalı çalışmaların da yoğunluğunun giderek arttığı ve merkezi olma yönünde olduğu görülebilmektedir. 2000-2009 dönemine ait birinci küme ağı Şekil 8’de gösterilmiştir.

Şekil 7: 2000-2009 Dönemine Ait Stratejik Diyagram

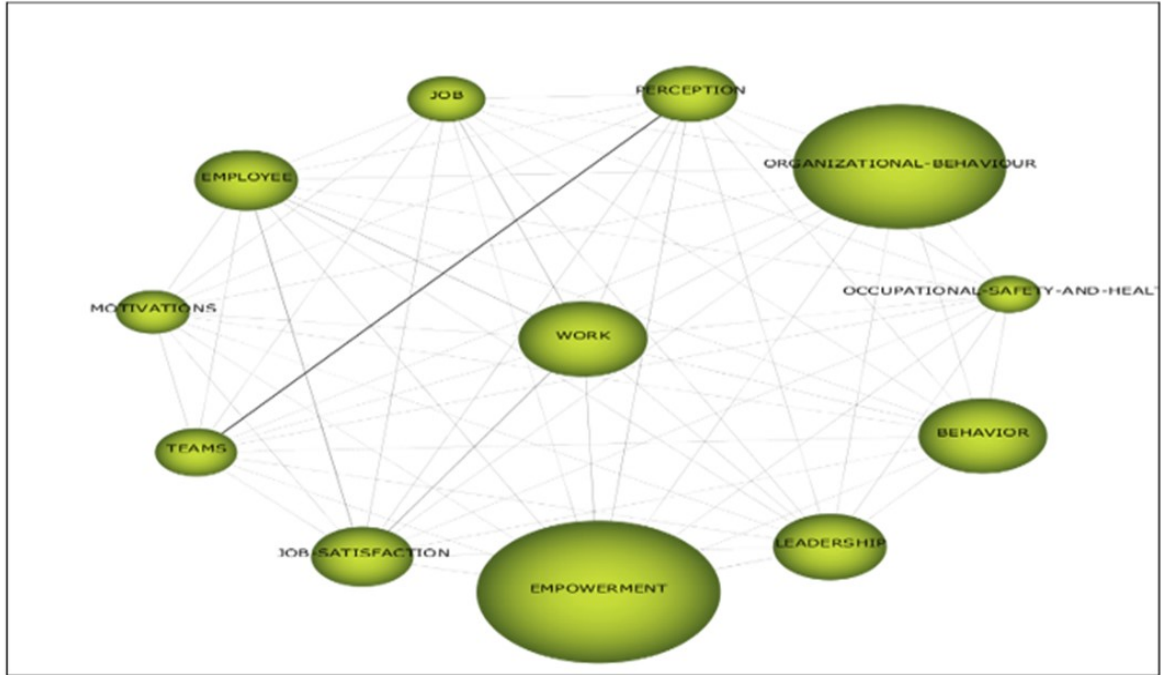

Şekil 8: 2000-2009 Dönemine Ait Birinci Küme Ağı

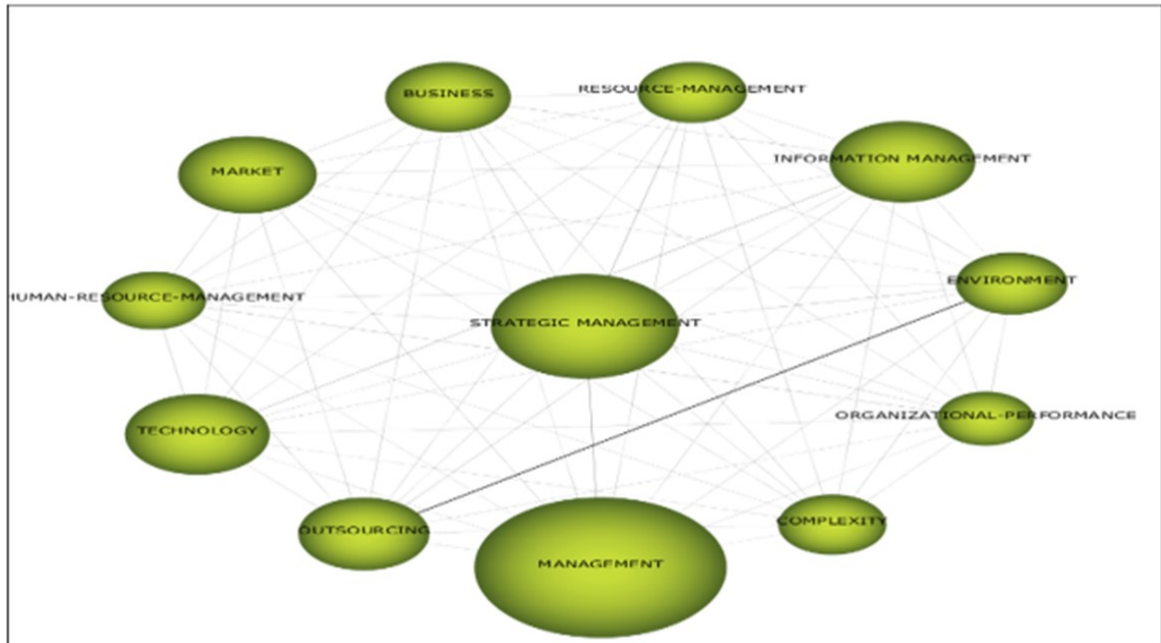
Stratejik birlikler teması diğer kümeler içerisinde en yüksek merkezilik ve yoğunluk düzeyine sahiptir. Diğer yandan, bilgi yönetimi, performans, inovasyon ve firma temaları yoğunlukları ile öne çıkan temalardır. Kümeler arasındaki etkileşim detaylı olarak incelendiğinde, inovasyon ve bilgi yönetimi, stratejik birlikler ile bilgi yönetimi, işbirliği, araştırma ve geliştirme, ortak yatırım, uluslararası iş yönetimi ve rekabetçi avantaj arasında işbirliği olduğu anlaşılabilmektedir. Ele

alınan dönemde araştırma ve geliştirme, firmalar arası ilişkiler ve ağlara ilişkin kümelerin yoğunluk düzeyleri diğer kümelere göre oldukça azdır. Genel olarak değerlendirildiğinde bütün kümeler arasında bir iş birliği ağının olduğu söylenebilir. 2000-2009 dönemine ait ikinci küme ağı Şekil 9'da gösterilmiştir. (Bkz. Şekil 9)

İş temalı bilimsel çalışmalar ikinci olarak en yüksek merkezilik ve yoğunluk düzeyine sahiptir. Örgütsel

Şekil 9: 2000-2009 Dönemine Ait İkinci Küme Ağı

Şekil 10: 2000-2009 Dönemine Ait Üçüncü Küme Ağı

davranış ve güçlendirme temalı bilimsel çalışmalar incelenen dönemde yoğunluklarının fazla olduğu anlaşılmıştır. Davranış, liderlik, çalışan ve iş tatmini temaları da yoğunluk ve merkezilikleri git gide artan temel temalardır. Kümeler arasındaki etkileşim incelendiğinde ise genel olarak bir etkileşim olduğu ancak bu etkileşimin oldukça zayıf olduğu anlaşılmaktadır. Buna karşın, takımlar ve algı temalı çalışmalar arasında etkin bir etkileşimin olduğu görülebilmektedir. 2000-2009 dönemine ait üçüncü küme ağı Şekil 10'da gösterilmiştir. (Bkz. Şekil 10)

Stratejik yönetim teması, incelenen dönemde üçüncü en yüksek merkezilik ve yoğunluğa sahip kümeyi oluşturmaktadır. Yönetim, teknoloji, bilgi yönetimi, kaynak yönetimi, dış kaynak kullanımı temaları da yoğunluk düzeyi yüksek kümelerdir. Kümeler arasında etkin bir etkileşim olmadığı

anlaşılabilmektedir. Dış kaynak kullanımı ve çevre temalı çalışmalar arasında ise güçlü bir etkileşimin olduğu kolaylıkla anlaşılabilmektedir. 2010-2017 dönemine ait kümelerin merkezilik ve yoğunluk düzeyi Tablo 4'te gösterilmiştir. (Bkz. Tablo 10)

Stratejik birlikler, stratejik yönetim ve güçlendirme incelenen dönemin merkezilik ve yoğunluk düzeyi en yüksek üç kümesidir. Stratejik birlikler kümesinin merkeziliği 77.77 yoğunluğu 23.83; stratejik yönetim kümesinin merkeziliği 76.68 yoğunluğu 9.77 ve son olarak güçlendirme kümesinin merkeziliği 49.78 iken yoğunluk düzeyi 12,5'tir. Buna ek olarak hasta temalı çalışmaların bu dönemde de ön plana çıktığı görülmektedir. Hasta temalı kümenin merkeziliği 23.02 iken yoğunluğu 4.41'dir. 2010-2017 dönemine ait stratejik diyagram Şekil 11'de gösterilmiştir. (Bkz. Şekil 11)

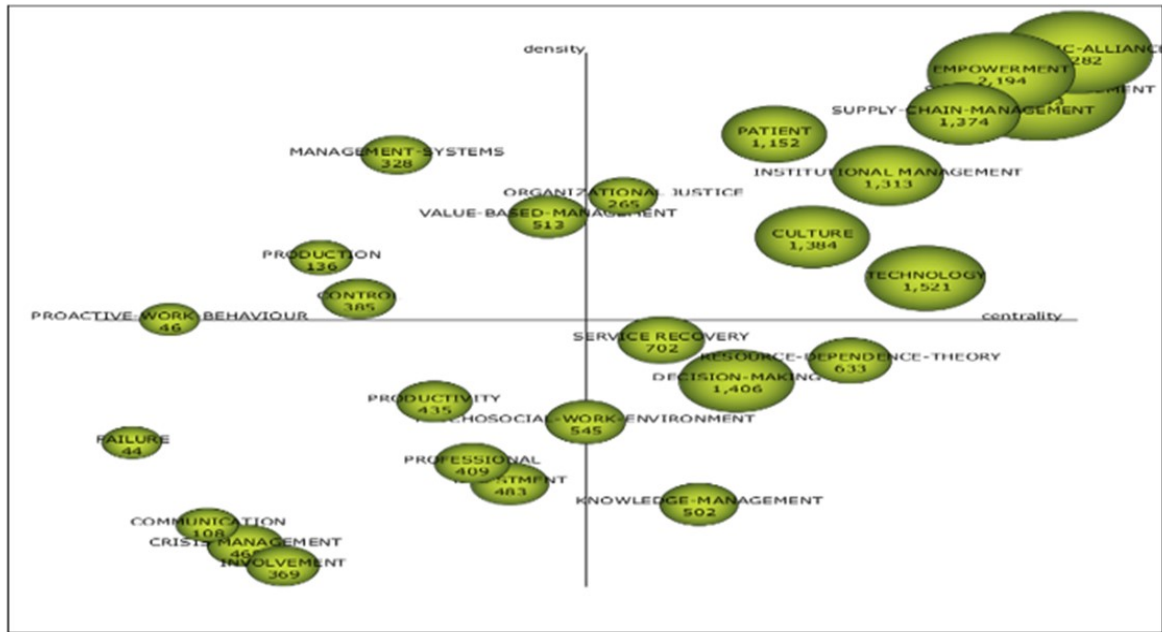
Tablo 4: Kümelerin Merkezilik ve Yoğunluk Düzeyi (2010-2017)

Küme	Merkezilik	Merkezilik Aralığı	Yoğunluk	Yoğunluk aralığı
Value-Based-Management	12.71	0.46	1.73	0.69
Technology	34.97	0.85	1.45	0.58
Supply-Chain-Management	38.61	0.88	5.62	0.88
Strategic Management	76.68	0.96	9.77	0.92
Strategic-Alliances	77.77	1	23.83	1
Service Recovery	13.68	0.58	0.7	0.46
Resource-Dependence-Theory	25.01	0.77	0.7	0.42
Psychosocial-Work-Environment	12.98	0.5	0.62	0.31
Professional	12	0.38	0.5	0.23
Productivity	11.92	0.35	0.65	0.35
Production	10.59	0.23	1.5	0.62
Proactive-Work-Behavior	2.46	0.08	0.75	0.5
Patient	23.02	0.69	4.41	0.85
Organizational Justice	13.43	0.54	2	0.73
Management-Systems	11.4	0.31	2.94	0.81
Knowledge-Management	16.96	0.62	0.2	0.15
Involvement	10.23	0.19	0.12	0.04
Investment	12.39	0.42	0.3	0.19
Institutional Management	30.74	0.81	2.58	0.77
Failure	1.02	0.04	0.61	0.27
Empowerment	49.78	0.92	12.5	0.96
Decision-Making	20.61	0.65	0.7	0.38
Culture	24.98	0.73	1.54	0.65
Crisis Management	9.25	0.15	0.18	0.08
Control	10.9	0.27	0.88	0.54
Communication	6.09	0.12	0.18	0.12

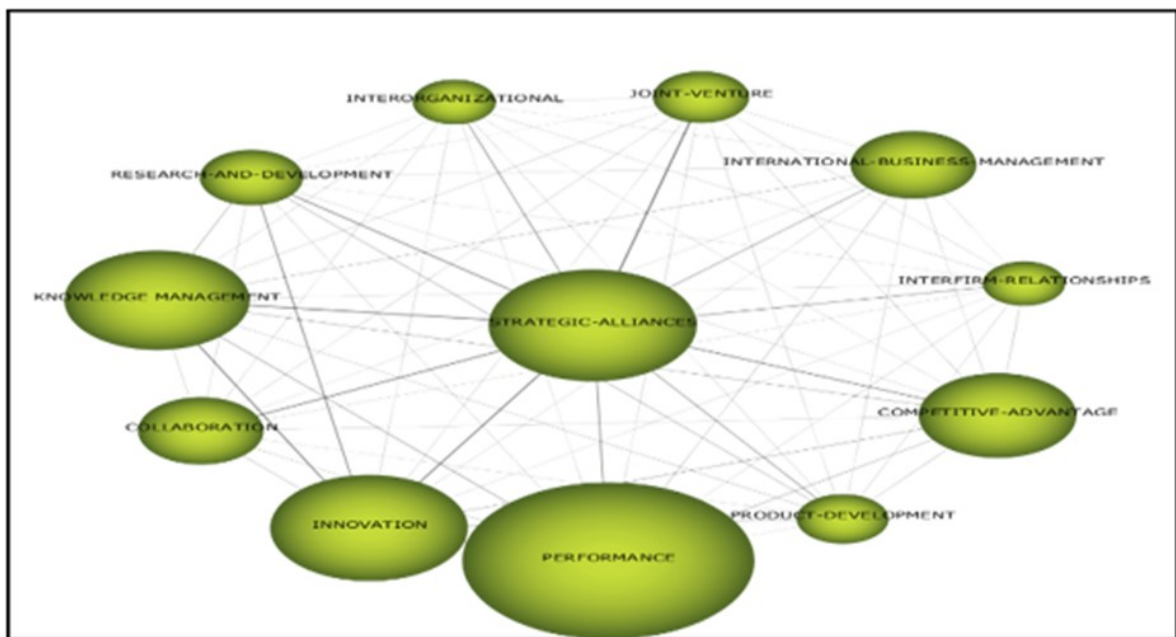
Stratejik birlikler, güçlendirme, değer zinciri yönetimi, stratejik yönetim, hasta, kurumsal yönetim, kültür ve teknoloji temaları dönemin motor temalarıdır. İncelenen dönemde üzerinde en çok bilimsel çalışma yapılan temalar diyagramın sağ üst köşesinde yer alan temalardır. Hizmet iyileştirme, karar verme, kaynak bağımlılığı yaklaşımı ve bilgi yönetimi temaları gelişimini hızla sürdüren temalardır. Başarısızlık, iletişim, kriz yönetimi, katılım, verimlilik, yatırım ve profesyonel temaları ele alınan dönemde bu temalar ile ilgili yapılan çalışmaların oldukça az olduğunu ve azalma

eğiliminde olduğunu göstermektedir. Yönetim sistemleri, değer odaklı yönetim, üretim, proaktif iş davranışı ve kontrol temaları da merkezilik ve yoğunlukları yüksek olmasına rağmen oldukça izole bir durumda kalmışlardır. 2010-2017 dönemine ait birinci küme ağı Şekil 12’de gösterilmiştir. (Bkz. Şekil 12)

Stratejik birlikler kümesi en yüksek merkezilik ve yoğunluk düzeyine sahiptir. Performans, bilgi yönetimi, inovasyon ve rekabetçi avantaj temaları da yüksek yoğunluk düzeyine sahiptir. Kümeler

Şekil 11: 2010-2017 Dönemine Ait Stratejik Diyagram

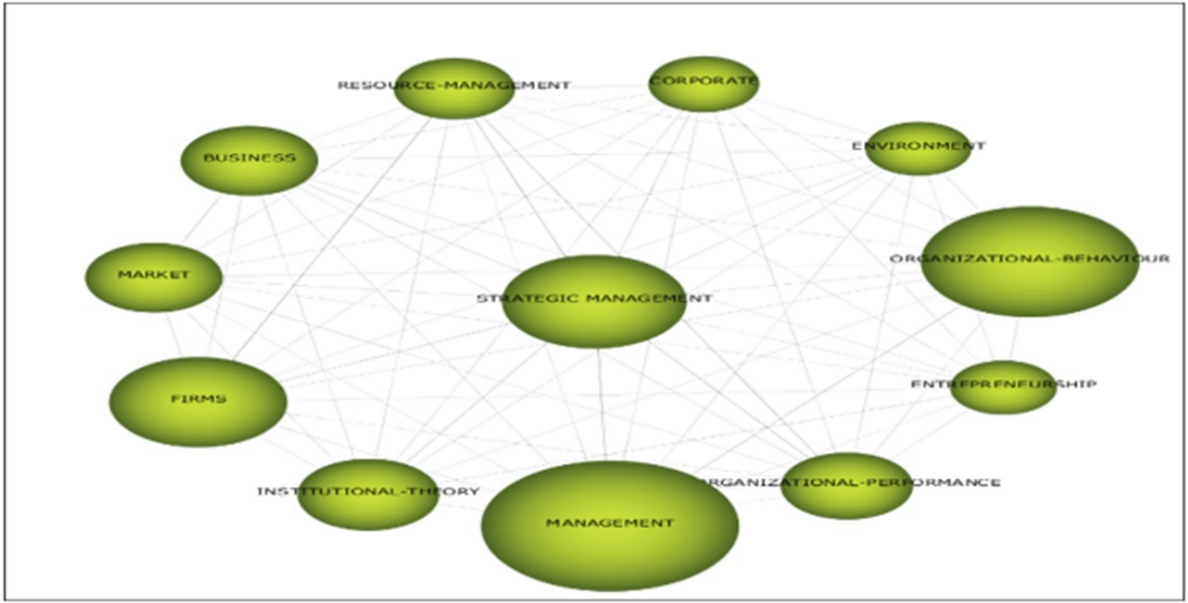

Şekil 12: 2010-2017 Dönemine Ait Birinci Küme Ağı

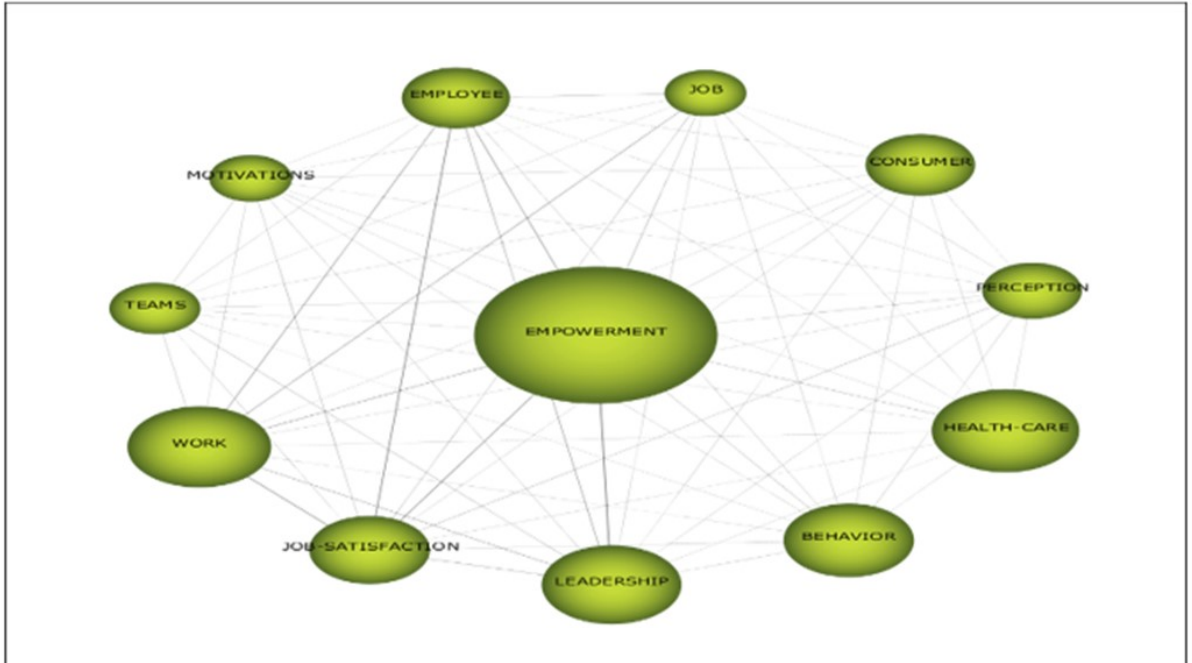
arasındaki ilişkiler incelendiğinde, stratejik birlikler ile ortak yatırım ve işbirliği, inovasyon ve bilgi yönetimi ve inovasyon ile araştırma ve geliştirme temaları arasında etkin bir etkileşim ağı bulunmaktadır. Firmalar arası ilişkiler, ürün geliştirme ve örgütler arası temaları yoğunluk düzeyleri oldukça düşük temalardır. 2010-2017 dönemine ait ikinci küme ağı Şekil 13'te gösterilmiştir. (Bkz. Şekil 13)

Stratejik yönetim, ikinci en yüksek merkezilik ve yoğunluk düzeyi yüksek kümeyi oluşturmaktadır.

Yönetim, örgütsel davranış, örgütsel performans ve firma temalı çalışmalara ait kümelerin de yoğunluk düzeyleri geriye kalan diğer kümelere göre yüksektir. Pazar, girişimcilik ve çevre temalı çalışmaların yoğunluğu bu dönemde oldukça azdır. Kümeler arasındaki etkileşim düzeyine bakıldığında, en güçlü etkileşim düzeyinin firmalar ve kaynak yönetimi temaları arasında olduğu anlaşılmaktadır. Diğer kümeler arasında ise etkileşim bulunmakla birlikte bu etkileşim düzeyi güçlü değildir. 2010-2017 dönemine ait üçüncü küme ağı Şekil 14'te gösterilmiştir. (Bkz. Şekil 14)

Şekil 13: 2010-2017 Dönemine Ait İkinci Küme Ağı

Şekil 14: 2010-2017 Dönemine Ait Üçüncü Küme Ağı

gösterilmiştir. (Bkz. Grafik 3)

Ülkelerin yayın performansına ilişkin yoğunluk grafiği incelendiğinde, yönetim alanındaki bilimsel yayınlarda Amerika'nın merkezi bir konumda olduğu anlaşılmıştır. Diğer yandan, İngiltere ve Kanada bilimsel yayın yoğunluğunun en fazla olduğu ülkelerdendir. Türkiye ise yayın yoğunluğunun fazla olduğunu gösteren yeşil alan içerisine girememektedir. Grafik üzerinde her ne kadar merkezi konumda bulunan ülkelere yakın olsa da Türkiye'nin yönetim alanındaki bilimsel yayın performansı oldukça düşüktür.

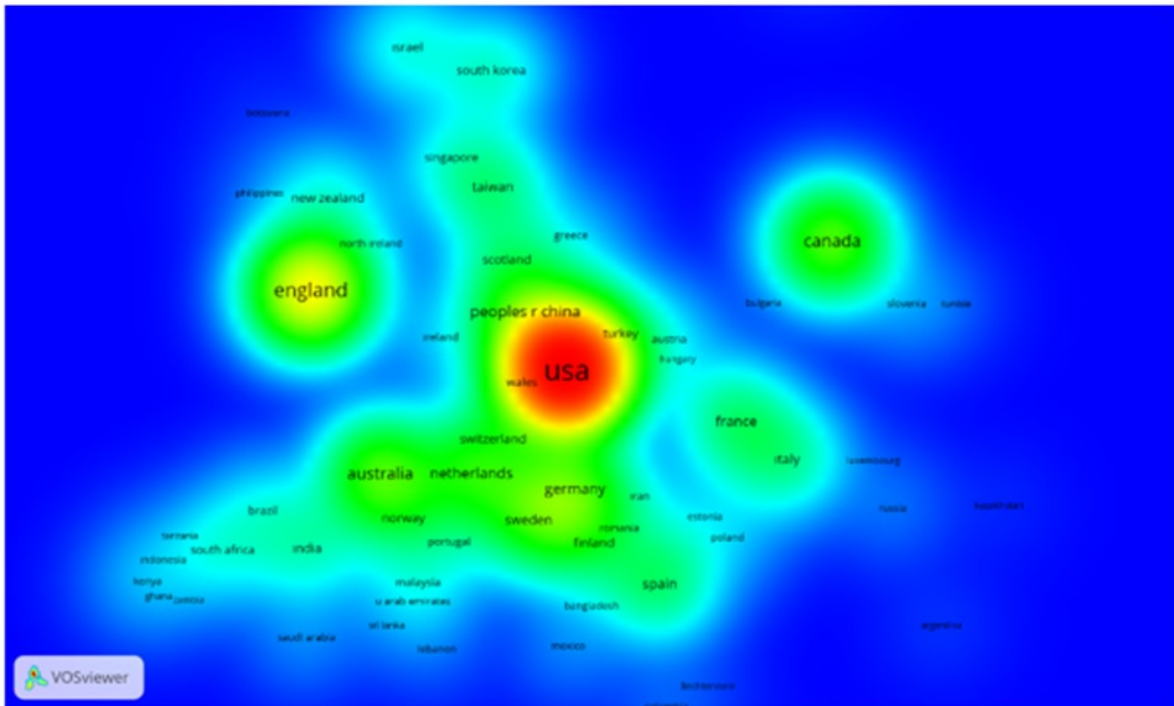
5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bir ülkenin bilimsel yayınlarının uluslararası atıf indekslerinde taranması ve bu yayınlarının yoğunluğu söz konusu ülkenin alanla ilgili bilimsel ve teknolojik etkinliğinin ne düzeyde olduğunu göstermektedir (Kıdak, Demir & Özdemir, 2017). Son dönemde çeşitli alanlarda bilimsel yayın performansını farklı yöntemlerle ele alan çalışmalar bulunmaktadır. Yapılan çalışmalar dünya genelinde önemli gelişmeler kaydedildiğini göstermektedir. Buna karşın, yapılan çalışmalar alana özgü genel bulgular ortaya koymaktadır. Herhangi bir alandaki yayın politikasının belirlenebilmesinde uluslararası yayın trendinin hangi konular/temalar ile ilgili olduğunu belirlenmesi oldukça önem arz etmektedir. Bir diğer anlatımla, ülkenin ilgilenilen alan ile ilgili yayın politikasının geliştirilmesinde

uluslararası yayın trendinin bilim haritasını ortaya koymak oldukça önem arz etmektedir.

Bu çalışmada, bilimsel haritalama yöntemi kullanılarak yönetim alanı ile ilgili WoS 'ta dizinlenen yayınlar ile yönetim alanına ilişkin bilim haritası oluşturulmuştur. Oluşturulan stratejik diyagramlar ve evrim haritası en çok çalışılan temaların hangileri olduğunu açıkça göstermektedir. Ülkelerin yayın performansları incelendiğinde, Amerika, İngiltere ve Kanada'nın büyük bir farkla yönetim alanında oldukça fazla bilimsel yayına sahip olduğu saptanmıştır. Amerika tek başına yayınların yaklaşık olarak % 40'ına sahip ülkedir. Singapur bilimsel yayın sayısı bakımından son ülke olurken Türkiye ise yaklaşık olarak % 1'lik pay ile oldukça düşük bir performansa sahiptir. Elde edilen bu bulgu, Türkiye'nin yönetim alanında WoS kapsamında dizinlenen atıf indeksli dergilerde oldukça sınırlı sayıda makalelerinin olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla Türkiye'nin yönetim alanındaki yayın sayısını arttırması gerektiği ileri sürülebilir.

Yapılan analiz sonucunda, 1990-1999 döneminin en önemli bilimsel çalışma alanları stratejik birlikler, örgütsel davranış ve dış kaynak kullanımınıdır. İncelenen ikinci dönem olan 2000-2009 aralığında stratejik birlikler, iş, stratejik yönetim, güven, kurumsal teori, tüketici, dinamik sistemler ve hasta temaları ele alınan dönemin motor temalarını oluşturmaktadır. Üçüncü ve son olarak 2010-2017 döneminde ise stratejik birlikler, güçlendirme, değer

Grafik 3: Ülkelerin Yayın Performansına İlişkin Yoğunluk Grafiği

zinciri yönetimi, stratejik yönetim, hasta, kurumsal yönetim, kültür ve teknoloji temaları dönemin motor temalarıdır. Elde edilen stratejik diyagramlar ve evrim haritasından açıkça görülebileceği üzere, stratejik birlikler her üç dönemin merkezilik ve yoğunluk düzeyi yüksek temasıdır. Bu bulgu, stratejik birliklerin dünya genelinde oldukça önemli bir yeri olduğunu açıkça göstermektedir. İlk dönemden (1990-1999) bu yana temanın merkezilik ve yoğunluğunu koruması, konu ile ilgili yapılan bilimsel yayınların sürekli olarak artış eğiliminde olduğunu göstermektedir. Dolayısıyla stratejik birlikler temasının önemini günümüze kadar koruduğu ve bunun gelecekte de devam edebileceği söylenebilir. İkinci dönemden sonrası incelendiğinde, stratejik birliklerin yanı sıra, iş, stratejik yönetim ve güçlendirme temalı çalışmaların yoğunlukta olduğu saptanmıştır. Elde edilen bu bulgu, yönetim alanında stratejik ve çalışan odaklı yönetim tarzının uluslararası düzeyde benimsendiğini göstermektedir.

Literatürde belli bir alana özgü yapılan bibliyometrik çalışmalar bulunmaktadır. Burmaoğlu ve arkadaşları (2016), sağlık alanında sistem dinamikleri yaklaşımını ele almışlardır ve konu ile ilgili dünya genelinde bilimsel yayın trendinin artış gösterdiğini ifade etmişlerdir. Çalışmamızda da bilimsel yayınların artış eğiliminde olduğu ve hasta odaklı bilimsel çalışmaların özellikle ikinci dönemle birlikte artış gösterdiği saptanmıştır. Dolayısıyla çalışmamızdan elde edilen bulgular Burmaoğlu ve arkadaşlarının (2016) bulguları ile benzerlik göstermektedir. Daft (1998), yönetim alanında en yaygın perspektifin hümanistik perspektif olduğunu ve son yıllarda bu perspektifin bir değişim ve dönüşüm içerisinde olduğunu ileri sürmüştür (Daft, 1998). Çalışmamızda özellikle 2000'li yıllar ile birlikte iş temalı çalışmaların ve ilerleyen dönemde ise güçlendirme temalı çalışmaların merkezi ve yoğun bir duruma gelmesi Daft (1998)'ın savını destekler niteliktedir. Nişancı (2015), geçmişten günümüze yönetimle ilgili gelişmeleri derlediği çalışmasında stratejik birlikler ve güçlendirme konularının 21. yy'ın temel tartışma konularından olduğunu belirtmiştir. Çalışmamızdan elde edilen bulgular söz konusu çalışma ile benzerdir. Özellikle son dönemde stratejik birlikler ve güçlendirme temalı çalışmaların merkezi ve yoğun olması bu durumu açıkça göstermektedir. 1990-1999 döneminde merkezilik ve yoğunluk bakımından oldukça az olan güçlendirme temalı çalışmalar, 2010-2017 döneminde önemli ölçüde artış göstermiştir ki bu durum evrim haritasından net olarak görülebilmektedir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, yönetim ile ilgili bilimsel yayınların oldukça dinamik bir yapısını olduğu ve yönetim düşüncesi ile paralel olarak

gelişim gösterdiği söylenebilir. Özellikle 2000'li yılların başından bu yana stratejik birlikler, stratejik yönetim ve güçlendirme temaları bilimsel yayınların odağında yer almaktadır.

Bu çalışmada veri kaynağı olarak sadece WoS kullanılmıştır. Her ne kadar WoS çok fazla dergiyi kapsamına alsın da Scopus da sosyal bilimler alanında yapılacak araştırmalarda önemli bir veri kaynağıdır. Yapılacak araştırmalarda Scopus veri tabanının kullanılması ile elde edilen bulguların yapılmış çalışmalardan elde edilen bulgular ile karşılaştırılmasının daha isabetli sonuçlar açısından oldukça faydalı olacağı değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ariaa, M. & Cuccurullo, C. (2017). Bibliometrix: an r-tool for comprehensive science mapping analysis. *Journal of Informetrics Journal*, 11, 959-975.
- Basalla, G. (2013). *Teknolojinin evrimi*. (C. Soydemir, Çev.). Ankara: Doğu Batı Yayınları.
- Bolat, T., Seymen, A., Bolat, O.İ. & Erdem, B. (2016). *Yönetim ve organizasyon* (Altıncı Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Burmaoğlu, S., Kıdak, L.B., Sur, H. & Demir, H. (2016). Sistem yaklaşımı ve sağlık alanında sistem dinamikleri uygulamaları: bibliyometrik bir analiz. *Hacettepe Sağlık İdaresi Dergisi*, 19(4), 465-479.
- Callon, M., Courtial, J. & Laville, F. (1991). Co-word analysis as a tool for describing the network of interactions between basic and technological research-The case of polymer chemistry. *Scientometrics*, 22(1), 155-205.
- Cederström, C. & Spicer, A. (2015). *Sağlık hastalığı: güncel bir sendrom*. (E. Gökyaran, Çev.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Chen, C. (2017). Science mapping: a systematic review of the literature. *Journal of Data and Information Science*, 2(2), 1-40.
- Cobo M. J., López-Herrera, A. G., Herrera-Viedma, E., et al. (2011). Science mapping software tools: review, analysis, and cooperative study among tools. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 62, 1382-402.
- Cobo M. J., Lopez-Herrera, A.G., Herrera-Viedma, E, et al. (2012). SciMAT: a new science mapping analysis software tool. *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, 63, 1609-30.
- Çetin, Ç. K. & Çaylan, D. Ö. (2015). Stratejik yönetim yazınının entelektüel yapısında değişim: 2001-2013 yılları arasında bibliyometrik bir değerlendirme. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 29(1), 101-120.
- Daft, R. (1998). *Management* (Dördüncü Baskı). Orlando: The Dryden Press.
- Efil, İ. (1999). *İşletmelerde yönetim ve organizasyon* (Altıncı Baskı). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Efil, İ. (2015). *İşletmelerde yönetim ve organizasyon* (13. Baskı). Bursa: Dora Yayınları.
- Eren, E. (2013). *Yönetim ve organizasyon* (11. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Ettinger, K. E. (1965). *International handbook of management*. USA: McGraw-Hill.
- Garfield, E. (1976). Journal citation reports: A bibliometric analysis of references processed for the 1974 Science Citation Index. (Science Citation Index 1975 Annual, v. 5). Philadelphia: Institute for Scientific Information.
- Gürbüz, S. & Sığı, Ü. (2013). Örgütsel davranışa giriş: yönetim bilimi ve örgütsel davranış alanının kuramsal gelişimi. Ü. Sığı & S. Gürbüz (Eds.), *Örgütsel Davranış* içinde (ss. 1-44). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- Hirsch, J.E. (2005). An index to quantify an individual's scientific research output. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, 102(46): 16569-16572.
- Hodgetts, R. M. (1990). Management theory, process, and practice (*Beşinci Baskı*). USA: Harcourt Brace Jovanovich.
- Kandemir, A. & Uğurluoğlu, Ö. (2017). Sağlık kurumları yönetimi literatüründe stratejik yönetim üzerine yürütülen çalışmaların içerik analizi ile incelenmesi. *Sağlık İdaresi Dergisi*, 20(1), 23-36.
- Kıdak, L. B., Demir, H. & Özdemir, E. (2017). Bilimsel haritalama yöntemiyle hastane yönetimi alanındaki tematik değişimin analizi. *Genel Tıp Dergisi*, 27(2): 43-50.
- Koçel, T. (2015). *İşletme yöneticiliği* (16. Baskı). İstanbul: Beta Yayınları.
- Koontz, H. & Wehrich, H. (1988). Management (Dokuzuncu baskı). USA: McGraw-Hill.
- Martinez M. A., Cobo, M. J., Herrera, M., vd., (2015). Analyzing the scientific evolution of social work using science mapping. *Research on Social Work Practice*, 25, 257-77.
- McGregor, D. (1960). *The Human Side of Enterprise*. New York: McGraw-Hill.
- Mucuk, İ. (2013). *Modern işletmecilik* (On Sekizinci Basım) İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- Nişancı, Z. N. (2015). Geçmişten günümüze yönetim düşüncesi. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 13(25), 257-294.
- Osman, J. (2012). *Dünyayı değiştiren 100 fikir* (Beşinci baskı). (O. Düz, Çev.). İstanbul: Kolektif Kitap Bilişim ve Tasarım.
- Oxford Dictionary (2017). <https://en.oxforddictionaries.com/definition/bibliometrics>. Erişim Tarihi: 5.10.2017.
- Özalp, İ. (2015). *İşletme yönetimi* (Yedinci baskı). Eskişehir: Sonçağ Matbaacılık.
- Pritchard, A. (1969). Statistical bibliography or bibliometrics. *Journal of Documentation*, 25, 358-59.

- Robbins, S. P. & Judge, T. A. (2012). Motivasyon temelleri (On dördüncü baskı). İ. Erdem (Ed.), *Örgütsel Davranış* içinde (ss. 203-239). İstanbul: Nobel Yayınları.
- Robbins, S. P. & Coulter, M. (2014). *Management* (On ikinci baskı) London: Pearson Education.
- Shortell, S. M. & Kaluzny, A. D. (2006). Health care management: organization design and behavior. Shortell, S. M. & Kaluzny, A. D. (Eds.) (ss. 5-41). *Organization theory and health services management* içinde (Beşinci baskı), USA: Thomson Delmar Learning.
- Small, H. (1999). Visualizing science by citation mapping for Information Science. *Journal of the American Society*, 50, 799-813.
- Smith, A. (1776). *The Wealth of Nations*. England: Penguin Group.
- Şimşek, M. Ş. & Çelik, A. (2014). *Yönetim ve Organizasyon* (On altıncı baskı). Konya: Eğitim Yayınevi.
- Tabak, A., Barbak, A. & Öztürk, T. (2016). Kamu politikası disiplininin gelişimini bibliyometri kullanarak anlamak mümkün mü? 1980-2014 döneminin bilimsel haritalama analizi, EUL. *Journal of Social Sciences*, 7(2), 117-143.
- Temizkan, S. P., Çiçek, D. & Özdemir, C. (2015). Sağlık turizmi konusunda yayınlanan makalelerin bibliyometrik profili. *International Journal of Human Sciences*, 12(2), 394-415.
- Tengilimoğlu, D., Atilla, E. A. & Bektaş, M. (2013). *İşletme Yönetimi* (Dördüncü Baskı). Ankara: Seçkin Yayınları.
- Williams, C. (2007). *Management* (Dördüncü Baskı). Canada: Pre Press.
- Wren, D.A. & Bedeian, A.G. (2009). *The evolution of management thought* (Altıncı baskı). India: John Wiley & Sons.
- Yang, Y. T., Iqbal, U., Ching, J. H. Y., Ting, J. B. S., Chiu, H. T., Tamashiro, H. & Hsu, Y. H. E. (2015). Trends in the growth of literature of telemedicine: A bibliometric analysis. *Computer Methods and Programs in Biomedicine*, 122(3), 471-479.
- Zupic, I. (2015) . Bibliometric methods in management and organization. *Organizational Research Methods*, 18(3), 429-472.